

Rapport 2010:26

Arkeologisk för- och slutundersökning

Hus med väggrännor i Ryggsten

Norr om RAÄ 113
Ryggsten
Västra Ny socken
Motala kommun
Östergötlands län

Erika Räf

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

Hus med väggrännor i Ryggsten

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Topografi och fornlämningsmiljö i Västra Ny socken	4
Fornlämningar och tidigare undersökningar i närområdet	4
Förundersökningen	5
Syfte och metod	5
Resultat	5
Tolkning	7
Slutundersökningen	7
Syfte och frågeställningar	7
Metod och dokumentation	7
Resultat	7
Hus I - Undersökningsmetod och beskrivning	9
Hus II - Undersökningsmetod och beskrivning	11
Ryggstenshusens datering - jämförande exempel	13
Sammanfattning - datering och funktion av Ryggstenshusen	15
Störhålsrader och ett system med rännor	16
Övriga anläggningar	18
Fynd	20
Tolkning	21
Referenser	24
Tekniska uppgifter	25
Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar förundersökning	26
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar slutundersökning	28
Bilaga 3. ¹⁴ C-dateringar	38
Bilaga 4. Fyndlista	40
Bilaga 5. Ritningar, urval	44

Omslagsbild: Området som det ser ut idag, 2010. Foto mot S, Erika Räf, ÖLM.

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

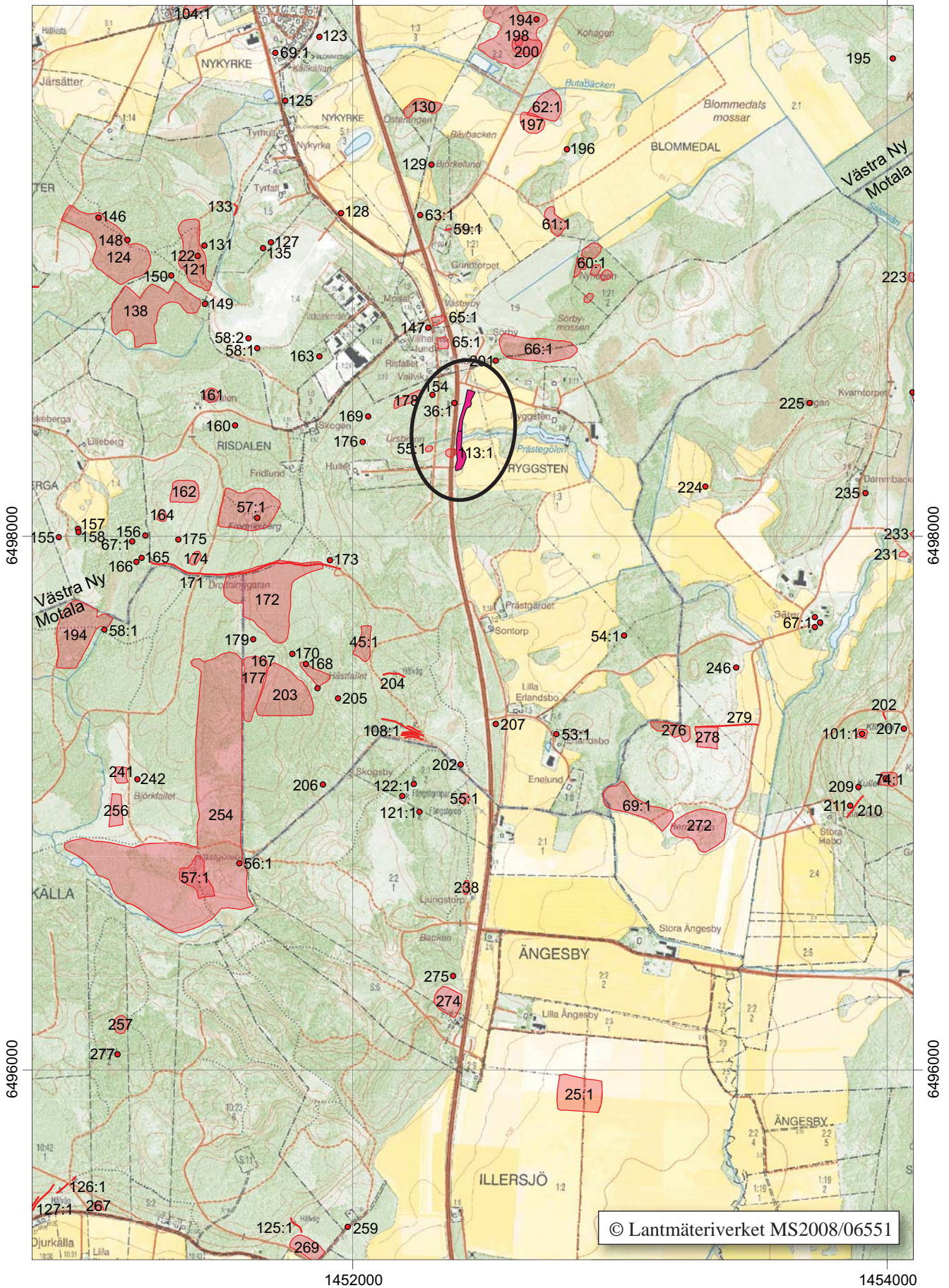
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde 2003 en arkeologisk för- och slutundersökning med anledning av en planerad parallellväg till Riksväg 50 vid Ryggsten, Västra Ny socken, Motala kommun.

Vid förundersökningen påträffades bl a väggrännor och stolphål till ett enskeppigt hus samt käpphål i rader. Vid slutundersökningen påträffades ytterligare ett hus med väggrännor samt hägnadssystem i form av käpphål. Ingen säker datering av husen eller hägnadssystemen har kunnat göras. Jämförelser med andra liknande lämningar samt kartstudier talar dock för att de kan härstamma från yngre järnålder/medeltid. Möjligen kan husen ha varit smedjor eller verkstäder, som legat strategiskt intill landsvägen upp mot Bergslagen. Det kan dock inte uteslutas att de istället ska dateras till bronsålder.

Erika Räf
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F 9a, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:20 000.

Inledning

Förundersökningen och slutundersökningen vid Ryggsten utfördes under sommarmånaderna 2003 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. De arkeologiska insatserna föranleddes av att en parallellväg till Rv 50 skulle anläggas vid Ryggsten på ytor strax öster om riksvägen. Parallellvägen ingick i sin tur i den större ombyggnaden av vägsträckningen Rv 50 från Motala till norra länsgränsen, delen Motala – Nykyrka.

Förundersökningsytan omfattade ca 10 000 m² och slutundersökningen ca 3 000 m².

Uppdragsgivare var Vägverket Region Sydöst vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen och slutundersökningen i fält var Mattias Schönbeck. Den slutliga sammanställningen av rapporten har utförts av Erika Räf, som också medverkade i slutundersökningens fältarbete.

Topografi och fornlämningsmiljö i Västra Ny socken

Västra Ny socken gränsar till Östergötlands norra bergslag och landskapet karakteriseras av skogsmark och sjöar. Till övervägande delen utgörs jordmånen av sand och mo. Som helhet är uppodlingsgraden relativt låg i norra Östergötland. Jämfört med sina östra grannsocknar består Västra Ny dock av en något öppnare odlingsbygd, som orienterar sig mot Vättern i väster.

Västra Ny socken kallades tidigare även Nykyrka. Det senare sockennamnet är skriftligt belagt från 1383. Ryggsten är namnet på prästgården i Nykyrka och är omnämnt första gången 1417 (www.sofi.se/ortnamnsarkivet). Nordén diskuterar namnet Ryggsten i samband med ett resonemang med utgångspunkt i runstenen från Kälvesten/Västra Stenby (RAÄ 9:1). Enligt Nordén är Ryggsten en av fem orter mellan Vadstena och Motala som slutar på *-sten*, och som han vill koppla samman med förkristna kultplatser. *Rygg-* i Ryggsten härrör, enligt honom, från åsryggen som prästgården är belägen på (Nordén 1943:199).

Mycket litet är känt om hur området har utnyttjats och bebotts under förhistoriska perioder, och antalet registrerade fornlämningar är relativt lågt. Sannolikt beror detta huvudsakligen dels på den låga uppodlingsgraden, dels på avsaknaden av större exploateringar under modern tid.

I Nermans (1911) utförda inventering av Östergötlands stenålder framträder dock området mellan Motala och Västra Ny som en bygd med framför allt fynd från stridsyxekultur och senneolitisk tid. Gravar från neolitikum har också undersökts i området kring Västra Ny, bl a två hällkistor 1928 respektive 1931.

I samband med undersökningarna restaurerades gravarna (FMR, RAÄ 1 och 6; SHM 19733; Cnattingius 1931). År 1973 undersöktes en stridsyxegrav i Bona samhälle (RAÄ 57; Damell 1973;1978).

Under senare år har ytterligare fornlämningar registrerats, ofta i samband med markarbeten av olika slag. Vid en undersökning 1997 vid Näs, ca 4 km väster om Ryggsten, påträffades lämningar av boplatskaraktär vilka har daterats till mesolitisk tid (Heller & Zetterlund 1998).

Socknens närhet till Östergötlands norra bergslag gör sig även gällande, bl a genom flera registrerade kolbottnar. I norra delen av socknen, väster om Medevi brunn, finns också en järnframställningsplats med rester av en blästugn registrerad (RAÄ 112; Räf 2008:Tabell 2).

Undersökningsområdets topografi

Undersökningsområdet var beläget på en markerad höjdsträckning som i öster och söder sluttar ned mot en dalgång. I söder, nere i dalgången, rinner en liten bäck i östlig riktning ner till Prästegölen (figur 2).

Dalgången består till större delen av åkermark; i öster och väster tar skogsklädda höjdparter över. Jordmånen utgörs av sand/grus och isälvsavlagringar med inslag av lera. I nordväst finns ett större mossdrag med fin sand, vilket underlättade fältarbetet, inte minst vid identifieringen av anläggningar.

Fornlämningar och tidigare undersökningar i närområdet

Inom en radie av ca 400 m från undersökningsområdet finns ett flertal kulturhistoriska lämningar, främst bestående av naturbildningar med tradition, kolbottnar samt en källa (RAÄ 66, 55, 154, 178, 201; se figur 2).

Den aktuella ytans södra del ligger i direkt anslutning till RAÄ 113, en boplatzlämning från äldre bronsålder. Den senare undersöktes på 1990-talet, inför en tidigare ombyggnad av Rv 50. Idag ligger RAÄ 113 till allra största delen inom Rv 50:s nuvarande vägbana.

På RAÄ 113 framkom sammanlagt nio anläggningar, varav sex karaktäriserades som härdrester och tre som gropar utan närmare funktionsbeskrivning. Boplatsoområdet sönderföll i två delområden; ett mindre i öster och ett större i väster. De båda delområdena har i historisk tid störts av en väg. I samband med den arkeologiska förundersökningen 1993 undersöktes och borttogs samtliga anläggningar. Dateringen av dessa visade att boplatzlämningarna kunde placeras i äldre bronsålder (Larsson 1993a, 1993b).

Förundersökningen

I början av maj 2003 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning inom arbetsområdet för den nya parallellvägen till Rv 50.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa utbredning och karaktär av fornlämning RAÄ 113 samt hur stor del av denna som kom att beröras av vägbyggnationen.

Förundersökningen omfattade ca 10 000 m² och utfördes i två steg. I det första skedet gjordes sökschakt i direkt anslutning till RAÄ 113. Här skulle markarbeten för parallellvägen och dess södra anslutning utföras. Förundersökningens andra skede var sökschaktning utmed det nya vägarbetsområdet norr om bäcken för att säkerställa fornlämningens utbredning norrut. Därmed kom de olika topografiska partierna ner i slutningen mot bäcken och upp mot den plåtå som ligger i anslutning till vägen mot Ryggsten att undersökas.

Resultat

Vid förundersökningen togs 19 sökschakt upp med grävmaskin. Sammanlagt påträffades 91 anläggningar, samtliga i undersökningsområdets norra del. Mer-

parten av anläggningarna utgjordes av störhål med en diameter av 0,05-0,12 m. Djupen var mellan 0,10 och 0,15 m. Även ett mindre antal stolphål registrerades. Vidare påträffades flera tydligt avgränsade kolkoncentrationer som tolkades som härdar. Även ytor med kraftigt rödbränd sand samt större gropar identifierades. En av dessa gropar delundersöktes och var ca 1,5 x 2 m stor och närmare 0,4 m djup (A37). Noteras bör att mycket lite sten påträffades i sökschakten.

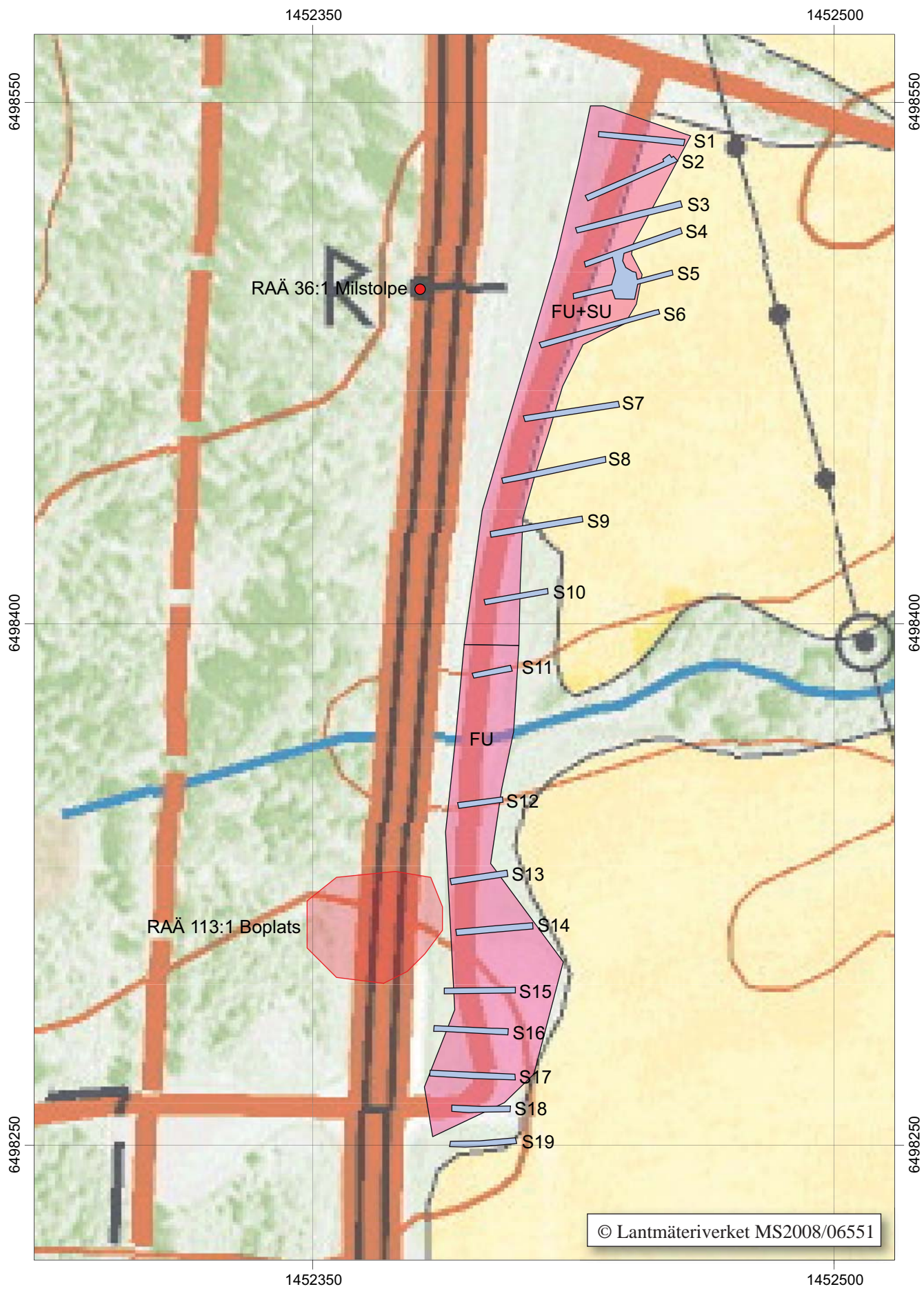
Flertalet anläggningar, som framkom i undersökningsområdets nordöstra del, var strukturerade i tydliga grupper. Bland dessa framrensade strukturer identifierades ett hus eller hyddkonstruktion samt minst två hägnadsdelar.

Hus/hyddkonstruktionen var en enskeppig byggnad, ca 5,5 m bred och närmare 7 m lång (nord-sydlig riktning). Ytterväggarna bestod av rännen, som var ca 0,4-0,8 m breda. I den östra rännan gjordes ett snitt, varvid djupet kunde uppskattas till ca 0,3 m. Fyllningen bestod av omrörda sandlager med kol.

I schakt 10 kunde en äldre sträckning av bäcken identifieras. I dess slamlager påträffades röd gods med glasyr (BII:4) och mot botten bränd lera. Röd godset kan dateras till tiden efter 1500-talets mitt. I övrigt uppvisade förundersökningen sparsamt med fynd. Invid husets västra väggränna hittades två små frag-

Figur 3. Översikt över förundersökningsområdet, schakt 1 närmast. Foto mot S, Mattias Schönbeck, ÖLM.

Figur 4. Översiktsplan över för- och slutundersökningsområdena. Skala 1:1500.

ment keramik av förhistorisk karaktär. Vidare påträffades i en anläggning (A29) ett bränt, svart, sannolikt organiskt material som inte kunde identifieras närmare.

Tolkning

Resultaten från undersökningarna 1993 indikerade att det då undersökta området kan ha varit ett härdområde avskilt från den egentliga bopplatsen (Larsson 1993b). Detta verkar vara ett mönster för många boplatser under bronsålder och äldre järnålder med längre etablering. Omedelbart utanför själva bebyggelsen har olika former av verksamhet bedrivits, vars spår utgörs av härdar och gropar (Streiffert 2001:115; jmf Petersson 2006:126ff).

Resultatet från förundersökningen tydde på att detta resonemang skulle kunna stämma även för denna lokal. De lämningar som framkom vid förundersökningen var av klarare boplatsskaraktär än de undersökta lämningarna vid RAÄ 113. Den senare forn lämningen skulle då utgöra ett verksamhetsområde, som hörde till bopplatsen. Att merparten av förundersökningens registrerade anläggningar låg i undersökningsområdets östra del kunde även indikera att den förmodade boplatssens centrala delar låg på höjdrygen öster om själva förundersökningsområdet.

Slutundersökningen

Slutundersökningen utfördes av Östergötlands länsmuseum sommaren 2003. Utifrån resultaten från förundersökningen begränsades slutundersökningen till parallellvägens norra del. Den kom därför att omfatta en yta av ca 3 000 m² (figur 4).

Syfte och frågeställningar

Huvudsyftet med den arkeologiska slutundersökningen var att försöka utröna om det fanns ett kronologiskt samband mellan verksamhetsområdet (RAÄ 113) som undersöktes 1993 och de troliga boplatsslämningar som påträffades under förundersökningen.

Det var således viktigt att få klarhet i dateringen av hus-/hyddlämningen. Denna forn lämningstyp är relativt ovanlig. Av tidigare kända liknande lämningar med väggrännor är flertalet från mesolitikum-neolitikum (se t ex Kaliff m fl 1997). Men hus med väggrännor är kända även från senare tidsperioder, företrädesvis från yngre järnålder.

Även frågan om funktionen hos huset var av betydelse för huvudsyftet. Var det ett bostadshus eller rörde det som om någon form av uthus eller verkstad; kanske i utkanten av en boplat?

Ytterligare en frågeställning gällde om byggnaden och de intilliggande hägnaderna hörde samman i tid

och rum. Kunde hägnaderna knytas till huset, t ex i form av stängsel runt odlingar eller härrörde de från en helt annan tidsperiod?

Metod och dokumentation

Den arkeologiska slutundersökningen omfattade en långsmal yta på ca 158 x 20 m, dvs drygt 3 000 m², som sträckte sig från Ryggstenvägen i norr, ner mot bäcken i söder. Efter avbaning med grävmaskin skedde framrensning, digital inmätning och undersökning av de påträffade lämningarna. Utöver detta kom djupschaktning att utföras inom vissa utvalda partier. Detta för att utröna huruvida ytterligare och äldre överlagrade lämningar kunde förekomma.

Tyvärr var det svårt att finna lämpligt kol för ¹⁴C-analyser. Fem ¹⁴C-dateringar kunde dock utföras: tre från husrännor (varav en från hartsbit), en från en sotgrop och en från ett fristående stolphål.

Resultat

Vid slutundersökningen påträffades ytterligare en enskeppig huslämning (Hus II) med väggrännor, av samma typ som det första huset (Hus I). Dessutom framkom ytterligare ett stort antal käpp- eller störhål, som kan ha ingått i ett eller flera hägnadssystem, samt ett system med rännor. Övriga anläggningar bestod främst av gropar.

Flera av anläggningarna, som delundersökts vid förundersökningen, undersöktes i sin helhet vid slutundersökningen. Dessutom behölls i stor utsträckning anläggningsnumreringen från förundersökningen även vid slutundersökningen. Därför behandlas samtliga anläggningar från båda undersökningstillfällena i den fortsatta framställningen.

¹⁴C-dateringarna från området gav ett spritt resultat: en mellan-neolitisk och en senneolitisk datering, en härrörde från romersk järnålder och en var folkvandringstida. Slutligen finns även en datering som sträcker sig från 1400-tal till 1600-tal (se bilaga 3). Med andra ord har mänsklig aktivitet ägt rum på platsen under flera tidsperioder.

De fåtaliga fynden visar också på spridningen i tid. Tre keramikfragment av förhistorisk karaktär påträffades samt tre fragment av sintrad lera, varav en bit lerfodring från en ässja. Den senare påträffades i anslutning till Hus I. Fyra fynd av mindre mängder med smidesslagg framkom också, varav ett från Hus I och två från Hus II.

De övriga fynden bestod av ett flintavslag, kvartsfragment och en hartsbit. Några få små bitar av brända djurben samt mindre mängder bränd lera framkom också. Mer sentida fynd utgjordes av tegel och en bit yngre rödgods. Den senare kan dateras till tiden efter 1500-talets mitt.

Hus I

Typ: Enskeppigt hus

Form i plan: Hästskoformad, öppen i N

Riktning: N-S

Längd, inklusive den södra gaveln: ca 7,0 m

Bredd, inklusive väggar: ca 5,2 m

Långsidornas väggrännor: Långsidorna bestod av två parallella väggrännor. Den västra (A34) var ca 5,8 m lång, ca 0,7 m bred samt ca 0,05-0,32 m djup. Rännans djup grundades upp mot ändarna. Tre stolphål dokumenterades i den västra vägglinjen. Den östra rännan (A20) var ca 6,0 m lång och ca 0,6 m bred. Djupet var 0,03-0,30 m; rännan grundades upp mot ändarna. Tre, möjligen fyra, stolphål dokumenterades i rännan i den östra vägglinjen.

Norra gaveln: Inga anläggningar kunde säkert identifieras som tillhöriga den norra gaveln. Möjligen har huset varit helt öppet mot N.

Södra gaveln: Den södra gaveln bestod av nedgrävningar eller stolphål (A34:2, A34:4, A34:7, A20:2, A20:3). En grop (A43) kan möjligen även ha ingått i den södra gaveln.

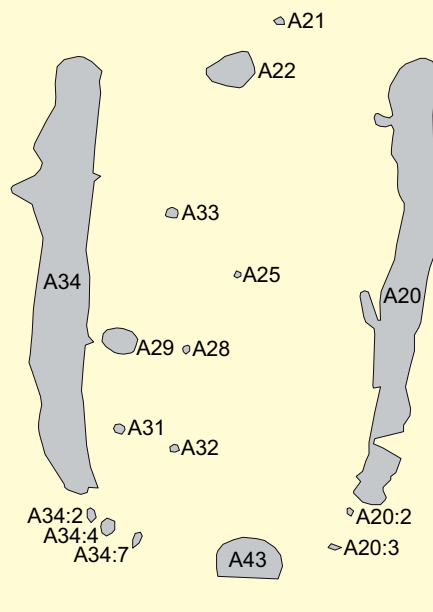
Ingång: Ingångar kan ha funnits på båda gavlarna.

Inre konstruktion: -

Övriga anläggningar inom huset: A22 (sotgrop), A29 (grop), A21, A25, A31-33 (störhål)

Fynd: I A34: bränt ben (F14, i NV profilen), sintrad lera (F20, F18), ässjefodring (F26), keramikfragment (F27). Rensfynd: keramikfragment (F25), slagg (F21), bränd lera (F01) I A29: svart oidentifierat organiskt material.

¹⁴C-dateringar: Stolphål i den östra rännan (A20): 410-610 e Kr (2 sigma, 1560±45BP, Ua-21480); sotgrop (A22): 3260-2880 f Kr (2 sigma, 4355±50 BP, Ua-21481); stolphål (A33): 2280-2030 f Kr (2 sigma, 3734±33 BP, Ua-39087).

Skala 1:100

Hus I - Undersökningsmetod och beskrivning

Huset låg på en platå, som bestod av sandig mark. Söder om huset sluttade marken ner mot en liten bäck som rann i öst-västlig riktning.

Husets båda väggränor hade framkommit redan vid förundersökningen. Vid avbaningen vid slutundersökningen syntes väggränorna samt den södra gavelns stolphål och nedgrävningar som tydliga mörkfärgningar i sanden.

Den östra väggränsen (A20) snittades på längden och den västra längdhalvan grävdes ut. Fyllningen bestod av flera olika sammanblandade sandlager, som färgmässigt bildade en sorts "tigerkaka". Tre, möjligen fyra, lämningar efter stolpar noterades.

För den västra väggränsen (A34) användes en delvis annan grävmetodik. Rännan grävdes ut dels med löpande profil i nord-sydlig riktning, dels med en längdprofil i rännans sydöstra del. Liksom i den östra rännan bestod fyllningen av flera sammansatta sandlager. Minst tre stolphål gick att identifiera i profil. Stolparna var inte synliga i plan.

I de nedre skikten i båda rännorna fanns ett humöst, mörkt sandlager, som kan haft sitt ursprung från något organiskt material, kanske bark/näver som fungerat som en fuktspärr. Samma fenomen noterades för Hus II. I rännornas profiler syntes också tydliga spår av nedgrävningar eller spadtag.

En större sotgrop (A22) samt ett litet störhål (A21) påträffades i husets norra del. Framför allt A22 kan

tolkas som lämningarna efter en bärande stolpe. Möjligen kan huset ha haft en öppen gavel i norr. Alternativt kan huset ha varit längre, med en avslutande rundad norrgavel. En jämförelse med Hus II visar nämligen att sotgropen A22 möjligen kan motsvaras av A1292 innanför den nordvästra långväggen i Hus II. Man kan heller inte utesluta att det kan ha funnits en ingång även på den södra gaveln.

Med ett eventuellt undantag för en grop (A29) intill den västra rännan, påträffades ingen härd eller annan anläggning som kan knytas till huset innanför väggränorna. Av de tioalet möjliga stolp- eller störhål som hade framkommit innanför rännorna vid förundersökningen återstod bara fyra efter slutundersökningen. Det går givetvis inte att utesluta att de kan ha ingått i någon konstruktion inne i huset.

I den västra rännan påträffades mindre mängder av brända djurben, sintrad lera, fragment av lerfodring från en smidesässa samt keramikfragment av förhistorisk karaktär. När husets yta rensades återfanns ytterligare keramikfragment, smidesslagg och bränd lera. I gropen A29 framkom redan under förundersökningen ett svart organiskt material, som inte har gått att bestämma.

En ¹⁴C-datering finns från huset, kol från ett stolphål i östra rännan daterades till folkvandringstiden. Två anläggningar som låg i anslutning till huset daterades också, dels sotgropen (A22) till mellaneneolitikum, dels ett stolphål (A33) till senneolitikum.

Figur 5. Hus I, framrensat under förundersökningen. Foto mot S, Mattias Schönbeck, ÖLM.

Hus II

Typ: Enskeppigt hus

Form i plan: Oval

Riktning: N-S

Längd, inklusive gavlar: ca 12,0 m

Bredd, inklusive väggar: ca 5,0 m

Långsidornas väggrännor: Långsidorna bestod av två parallella väggrännor. Den västra (A1246) var ca 9,3 m lång, ca 1,0 m bred samt 0,1-0,5 m djup. Rännans djup grundades upp mot ändarna. Sex stolphål dokumenterades i den västra vägglinjen. Den östra rännan (A1245) var ca 8,0 m lång och ca 1,0 m bred. Den östra rännan grävdes inte i profil. Båda rännorna smalnade av mot ändarna.

Norra gaveln: Den norra gaveln markerades av två större anläggningar, A1291 och A1292. A1291 bestod av en nedgrävning med minst tre stolphål. A1292 var ett djupt stenskott stolphål. Ytterligare tre anläggningar i det NÖ hörnet (A1248, A1249, A1250) utgjordes av stolphål eller nedgrävningar som troligen ingick i den N gaveln.

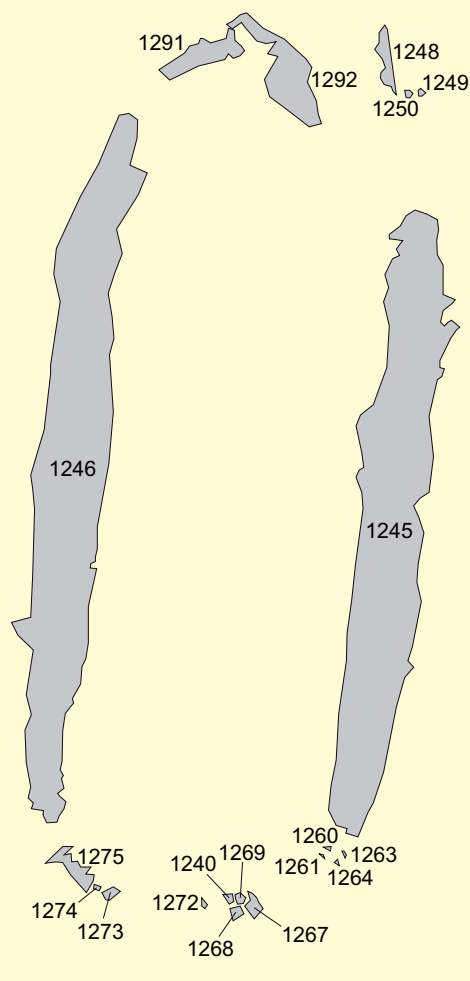
Södra gaveln: Den södra gaveln bestod dels av nedgrävningar eller möjligen spår efter uppryckta stolpar (A1260, A1261, A1263, A1264, A1267-1270, A1272), dels stolphål och/eller nedgrävningar (A1273, A1274, A1275).

Ingång: Möjliga ingångar kan ha funnits både i den norra gavelns NO respektive NV hörn samt mer centralt på den södra gaveln.

Inre konstruktion: -

Fynd: I A1246: slagg (F22, F23), harts (F36), bränd lera (F06, F09, F02). Rensfynd: harts (F30), bränt ben (F03), kvarts (F28), flintavslag (F29), bränd lera (F05).

¹⁴C-dateringar: Kol från västra rännan, lager 1, sållfynd: 1440-1640 e Kr (2 sigma, 390±30 BP, Ua-39089); harts från profil 1, stick 1, sållfynd: 130-330 e Kr (2 sigma, 1798±30BP, Ua-39088).

Skala 1:100

Hus II - Undersökningsmetod och beskrivning

Hus II påträffades vid slutundersökningen och låg, liksom Hus I, på en sandig platå med en sluttning i söder ner mot den lilla bäcken.

Liksom Hus I var Hus II ett enskeppigt hus med väggrännor. Vid avbaningen syntes långsidornas väggrännor samt gavlarnas stolphål och nedgrävningar som mörkfärgningar i sanden.

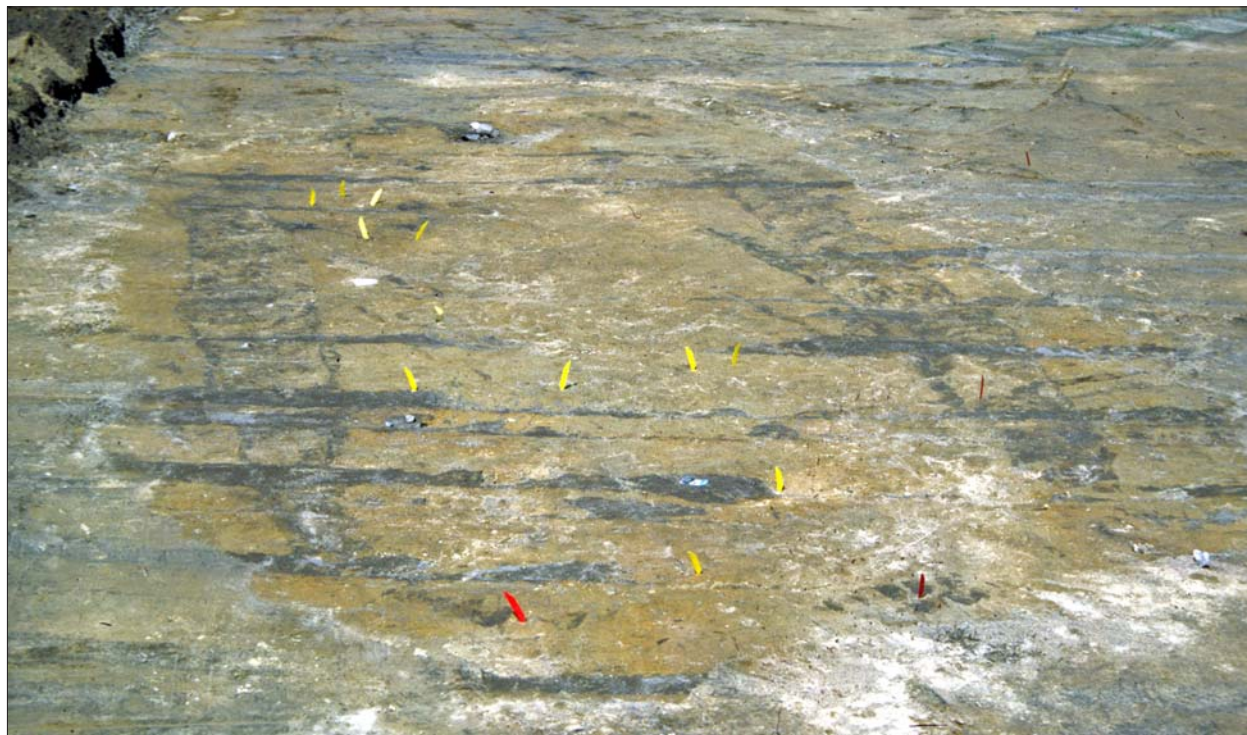
På grund av tidsbrist grävdes enbart den västra rännan på Hus II. En löpande profil lades från norr till söder. I den nordligaste delen av rännan lades också en längdprofil mot öster. Både när den västra rännan samt gavlarnas anläggningar grävdes noterades sand i olika färgschatteringar. Det fanns också tydliga spår efter nedgrävningarna eller spadtagen. Liksom i hus I kunde ett mörkare sandlager följas i profilen. Möjligen härrörde det från något organiskt material, kanske bark/näver som fungerat som fuktspärr.

Ingen av de sex stolphål som framkom i den västra rännan var synliga i plan. Två av stolphålen, som fanns i rännans djupare del, var placerade centralt i rännan. Tre av de övriga påträffades i rännans östra kant, ett stolphål fanns i dess västra del. Ingen lutning noterades på stolphålen.

Den norra gaveln bestod av ett antal grundare nedgrävningar och stolphål (A1291, A1248, A1249, A1250) samt ett ca 0,6 m djupt stenskott stolphål (A1292), som bör ha haft en bärande funktion. Ingångar till huset kan ha funnits både i norra och södra gaveln. Den största öppningen fanns dock i nordöst. Möjligen kan nedgrävningarna A1248-A1250 ha ingått bland ingångsstolparna.

Ingen härd eller annan anläggning som kan knytas till huset påträffades. Innanför väggrännorna och gavlarna framkom ytterligare ett tiotal mörkfärgningar i plan. När de undersöktes närmare visade det sig dock att de var diverse naturliga färgningar efter rötter och liknande och kunde därför avskrivas som anläggningar.

Två små bitar av slagg, sannolikt från smide, samt en hartsbit framkom i väggrännan. Vid rensningen av ytan påträffades ytterligare en hartsbit, mindre mängder av brända djurben, ett flintavslag, kvartsfragment och bränd lera. Hartsbiten och kolprov från rännan ¹⁴C-analyserades, vilket resulterade i en datering till romersk järnålder för hartsen och 1400-1600-tal för kolprovet.

Figur 6. Hus II. Foto mot S, Erika Räf, ÖLM.

*Figur 7, t v. A34, den västra rännan i Hus I.
Foto mot S, Mattias Schönbeck, ÖLM.*

*Figur 8, nedan. A34, den västra rännan i Hus I.
Foto mot Ö, Mattias Schönbeck, ÖLM.*

*Figur 9 a och b, nederst. A1246, den västra rännan
i Hus II. Asterisken markerar en mörkfärgning som
syns på båda figurerna.
Foto mot Ö, Erika Räf, ÖLM.*

Ryggstenshusens datering

- jämförande exempel

De dateringar som finns från anläggningar inom de två husen ger en mycket vid spridning, från neolitikum till 1600-talet e Kr. Det var generellt svårt att finna bra kolprover för datering i Ryggsten. Det optimala hade naturligtvis varit att datera organiskt material som säkert kunde kopplas till anläggningar i husen; tyvärr fanns inget sådant att tillgå.

De prover som kommer från husen är istället tagna på kol från ett stolphål (A20) i en väggränna i Hus I, kol från ett stolphål (A33) innanför Hus I och från en sotgrop (A22); från Hus II rör det sig om kol och harts från olika lager i den västra väggrännan. Organiskt material från stolphål eller lager är naturligtvis svåra att se som helt tillförlitliga. Hårddraget kan man säga att det man daterar är kolfragmentet, inte anläggningen.

Eftersom dateringarna utifrån de olika proven har gett så olika resultat får istället diskussionen om husens datering främst grunda sig på paralleller med andra undersökta byggnader samt på fynden från husen.

Ryggstenshusen är enskeppiga byggnader med väggrännor. Husen har en långsmal oval form, där långväggarna är raka/svagt konvexa och gavlarna rundade. En genomgång av Ewa Ryberg (2004) visar att hus med väggrännor förekommer under alla arkeologiska perioder. Hennes jämförelse omfattar tolv lokaler, varav sju från södra Skandinavien och de övriga från de brittiska öarna samt Holland.

Bronsåldershus med väggrännor

Ewa Rybergs jämförelse har sin utgångspunkt i två rännkonstruktioner på Skrea backe (RAÄ 162, Skrea sn), utanför Falkenberg i Halland. De framkom på en boplats vars dateringar ligger mellan 2000 f Kr och 300 f Kr, med grupperingar i en äldre och en yngre fas av bronsåldern. Boplatsen låg på en väl-dränerad, sandig åkermark. Ett av husen var en liten konstruktion i form av en sammanhängande väggränna, med en storlek på 4,8 x 3,7 m. I botten på rännan fanns spår av urgröppningar, troligen gjorda av hacka eller grävkäpp. Två stolphål innanför rännan samt två i anslutning till den södra sidan bör ha ingått i huskonstruktionen. Jordprover från huset gav makrofossilt material i form av korn, havre och emmervete. Säden är daterad till 1440-1145 f Kr, d v s äldre bronsålder. Ett större hus liknade i form och storlek Ryggstenshusen: det var 9,4 x 4,5 m med närmast raka långsidor och rundade gavlar med öppningar i båda kortändarna. Även här påträffades spår efter hacka/grävkäpp i rännbottnarna. Huset bör ha varit enskeppigt, men tre stolphål innanför rännorna kan eventuellt ha

haft ett samband med huskonstruktionen. I jordproverna från huset återfanns förkolnade växtrester. (Ryberg 2004:132-140).

Konstruktionen och formen hos Ryggstenshusen liknar alltså Skreahusens. Ett av de senare har en datering till äldre bronsålder. De är också påträffade på en boplats, som rent allmänt är daterad till bronsålder. Utifrån denna parallell kan man dra slutsatsen att Ryggstenshusen kan vara från bronsåldern och att det finns ett möjligt samband mellan dem och lämningarna från äldre bronsålder på den näraliggande RAÄ 113, aktivitetsytan med gropar och härdrester. Vad som talar emot det är att Ryggstenshusen inte har några fynd som entydigt härrör från bronsålder, däremot flera som talar för järnålder. Ryggstenshusen har också en vid spridning på sina dateringar, dock ingen från bronsålder.

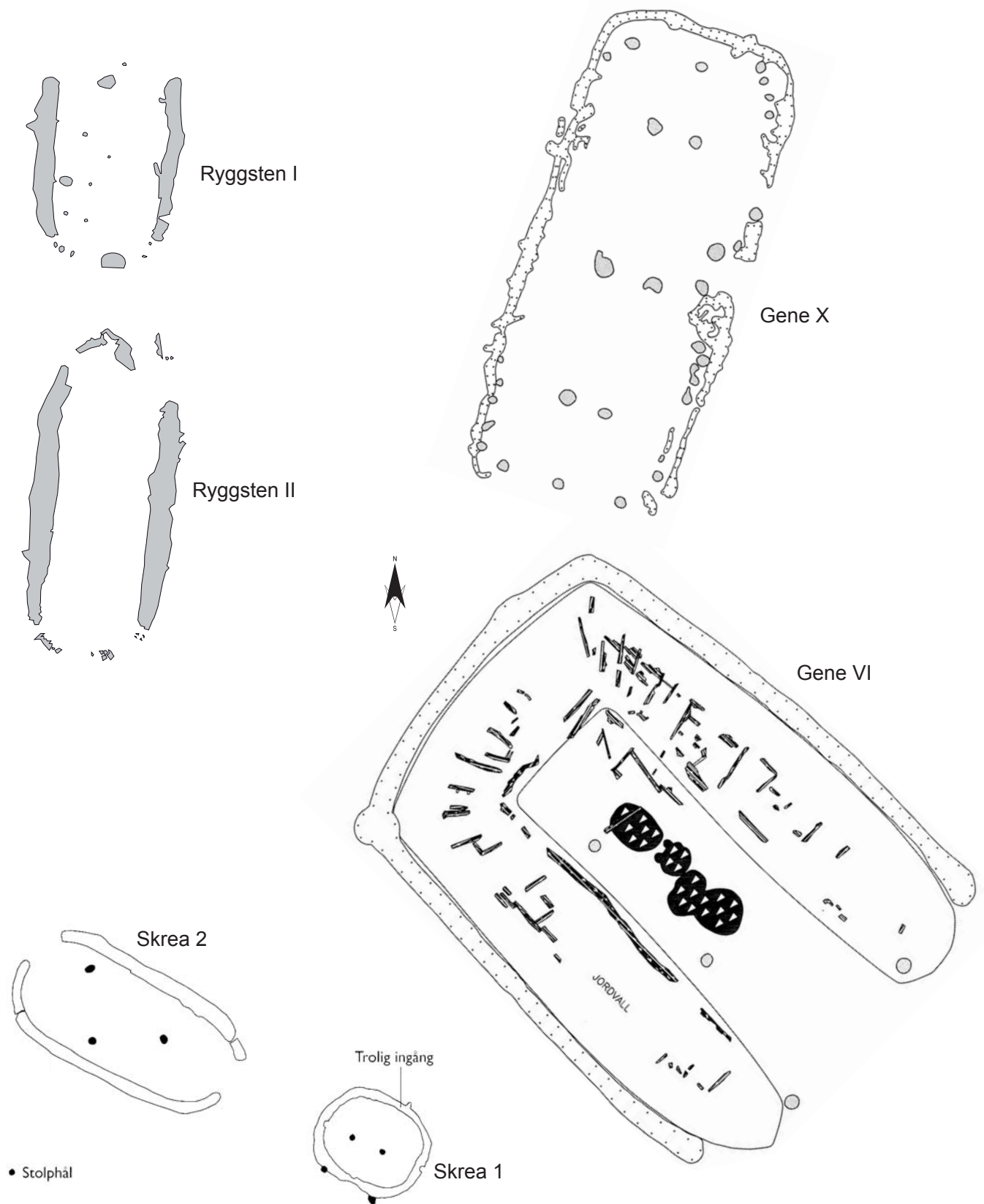
Järnåldershus med väggrännor

Rybergs genomgång av exempel på hus med väggrännor, som sträcker sig från mesolitikum till medeltid visar på en flora av tolkningar av byggnaderna: torklada, fähus, rotfruktsstukor, möjlig kult samt hyddor i mera allmänna ordalag. De senare tolkningarna gäller för rännhusen från stenåldern. Husen i Skrea har utifrån växtfynden tolkats som foderlador (Ryberg 2004:139).

Bland fynden i Ryggstenshusen kan mindre bitar av slagg, sintrad lera samt fragment av lerbodring från en smidesässa noteras. Tillsammans med de två järnåldersdateringarna (romersk järnålder och folkvandringstid) som finns från husen, ger det anledning att titta närmare på exempel på järnåldershus med väggrännor.

I Gene i Ångermanland finns fyra exempel på äldre järnåldershus med väggrännor. Det är frågan om treskeppiga hus, den dominerande byggnadsformen under perioden. Alla husen i Gene har dateringar till romersk järnålder och/eller folkvandringstid. Väggrännorna tolkas som spår efter syllar.

Två av husen i Gene är riktigt långa hus, närmare 40 m och därför inte jämförbara med Ryggstenshusen. De andra två Genehusen är mindre och bör båda ha varit smedjor. Det äldre huset, Hus X var ca 17 x 6,8 m med raka/konvexa väggar och rundade hörn. Huset är daterat till yngre romersk järnålder - folkvandringstid. Det fanns ingen härd i huset, men däremot en koncentration av lämningar från järnhantering utanför och innanför den norra delen av konstruktionen. Huset kan alltså ha varit en smedja, kanske en föregångare till det något yngre Hus VI (Hus & Gård katalog nr 570).

Figur 10. Rännkonstruktionen på olika hus som jämförelse. Samtliga skala 1:200.

Överst t v: Hus I och Hus II från Ryggsten.

Underst t v: Hus 1 och Hus 2 från Skrea backe (Ur Ryberg 2004:figur 1).

Överst t h: Hus X från Gene (ur Hus & gård 1995:databas nr 570).

Underst t h: Hus VI från Gene (ur Hus & gård 1995:databas nr 568).

Hus VI var ca 16 x 8 m med närmast raka långvägar. Två inre stolphål har tolkats som lämningarna av 2 x 2 parställda stolpar. Dateringen är också yngre romersk järnålder - folkvandringstid. Längs tre sidor av huset fanns en jordvall. Runt jordvallen fanns ett dike, under vallen påträffades rännor. Centralt i huset låg fyra härdar på rad. Smedjan har sannolikt haft en öppen kortvägg (Ramqvist 1983:113 ff; Hus & Gård katalog nr 568).

Både inne i Genesmedjan samt utanför dess öppna kortvägg påträffades stora mängder av avfall från metallhantering som slagg och sintrad lera samt klumpar och fragment av järn. Hel- och halvfärdiga föremål som knivar och pilspetsar fanns också. Även två härdgropar, som låg utanför den öppna kortväggen, innehöll lämningar från metallhantering (Ramqvist 1983:35, 109f, 113 ff, 131).

Ytterligare ett norrländskt exempel kommer från Högom i Medelpad, daterat till romersk järnålder - folkvandringstid. Huset är ovanligt nog enskeppigt, med en bevarad ränna från en syllstock i den sydöstra delen. Intressant i sammanhanget – utifrån en jämförelse med Genehuset – är att fynden i Högomhuset bl a bestod av gjutformar, degelfragment, järn- och bronsfragment, d v s lämningar av metallhantverk (Hus & Gård katalog nr 563).

Under yngre järnålder blir enskeppiga hus vanligare, för att under medeltiden bli den dominerande byggnadstypen. Husväggarna kan ha haft olika utförande: enbart med stolphål, stolphål i kombination med sten- eller träsyllar eller enbart träsyllar. På grund av sin blygsamma storlek, jämfört med de treskeppiga husen, tolkas ofta de enskeppiga byggnaderna som enfunktionshus (Göthberg 2000:81ff). En medeltida gård hade också i regel olika hus för olika funktioner; några av de medeltida landskapslagarna stipulerar t ex att en prästgård ska ha stuga, sovstuga, fähus, lada, stekarehus, sädesbod och visthus (Lindeblad & Nielsen 1997:60 m ref).

Ett östgötskt exempel på ett enskeppigt hus kommer från Stora Ullevi, norr om Linköping. Stora Ullevihuset är en mindre byggnad, ca 8 x 7,5 m och rektangulärt i formen. Troligen har det hört till en gårdsmiljö, som är daterad till 1000-1200 e Kr. Huset hade två rännor längs långsidorna, där taket har gått ned till marken. Byggnaden har inte kunnat funktionsbestämmas, men intressant nog har blästermunstycken och två fragmenterade brynen påträffats i det. (Carlsson m fl 2001:28f).

Ytterligare ett exempel skulle kunna vara Hus X:I från undersökningen av RAÄ 122, Tåby socken, utförd på 1990-talet. Huset bestod av en fragmentarisk väggränna, innehållande bl a slagg och andra hantverksfynd. Väggrännan kan möjligen vara en lämning efter ett enfunktionshus från vikingatid/medeltid (Hörfors 2006:66).

Sammanfattning

- datering och funktion av Ryggstenshusen

Det går varken att med säkerhet datera eller funktionsbestämma de två Ryggstenshusen. Eftersom ¹⁴C-analyserna gav mycket disparata resultat har ingen avgörande vikt lagts vid dem. Rent allmänt kan man emellertid säga att de två neolitiska dateringarna, tillsammans med flintavslaget, visar att människor har uppehållit sig på platsen under bondestenåldern.

En datering av husen till bronsålder är emellertid möjlig, utifrån paralleller med andra hus med väggrännor från perioden. I så fall kan husen ha ett kontextuellt samband med det näraliggande RAÄ 113, en aktivitetsyta med härdar och gropar.

Jämförelser utifrån storlek, väggrännor och fyndbild indikerar dock en datering till järnåldern; möjligen kan enskeppigheten också tala för att de är från yngre järnålder/tidig medeltid. Intressant nog har de relevanta husparallellerna från järnålder/medeltid spår av smide eller metallhantverk. Fynden av smidesslagg och fragmentet av ässjefodring i Ryggstenshusen pekar också på att smidesässjor kan ha funnits inom eller i närheten av dem. En tolkning av funktionen är att husen kan ha varit verkstäder eller smedjor, som legat för sig själva, utanför en gårdsmiljö.

Störhålsrader och ett system med rännor

Tre grupper (grupp 1-3) med rader av störhål samt ett system med rännor påträffades norr om husen. Störhålsraderna var parallella i nordnordvästlig-syd-sydöstlig riktning. Rännorna, som delvis låg inom störhålsraderna, hade en mer rak nord-sydlig riktning. Ytterligare en fjärde grupp (grupp 4) med störhål framkom ca 2 m nordöst om Hus II. Dessa störhål bildade minst fyra parallella rader (ca 0,5 m breda), också i nordnordvästlig-sydsydöstlig riktning.

Grupp 1 (A1019-A1044) var belägen omedelbart väster om grupp 2 (A1045-A1134). I grupp 1 ingick 24 anläggningar (FU A4:1-24), som påträffades vid förundersökningen. Grupp 3 (A1135-A1169) låg norr om de andra grupperna med störhål.

Både grupp 1 och grupp 2 bestod till vissa delar av dubbla störhål (figur 12), troligen resultatet av omstolpning. Det är således inte frågan om hankgårdesgårdar från historisk tid; avståndet mellan de dubbla stolphålen har bedömts som för litet för den konstruktionen.

Grupp 4 (A1174-A1244) med störhål skiljde sig främst från de andra genom att hålen hade en rektangulär eller triangulär form i plan. De övriga gruppernas störhål var runda i plan.

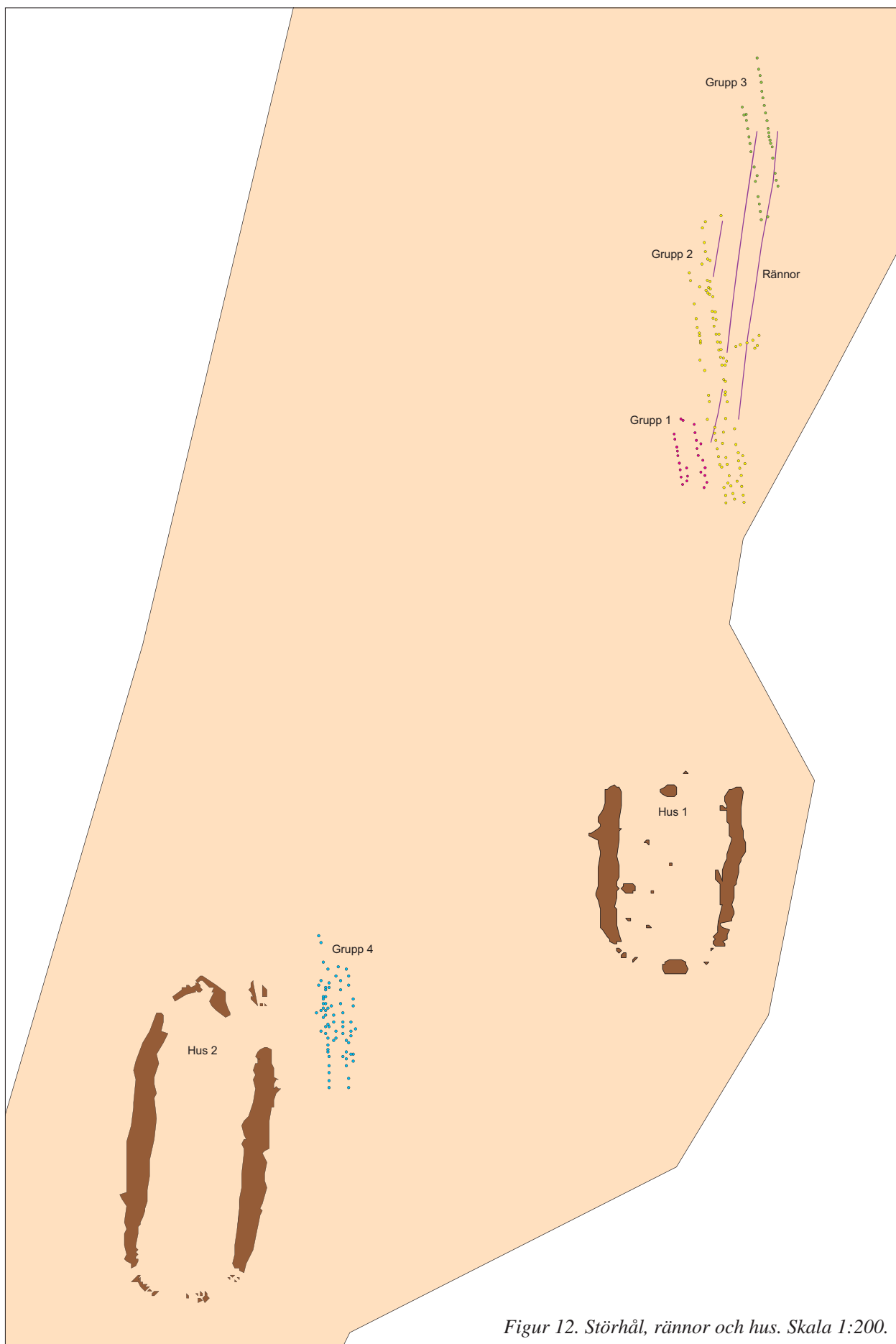
De tre smala rännorna (A1170-A1173) var mellan ca 2 och 11 m långa och ca 0,2 m breda (figur 12). De var dock orienterade i mer rak nord-sydlig riktning än vad störhålen var. Rännorna dokumenterades enbart i plan.

Systemen med störhål och rännor har inte kunnat dateras, vare sig med ¹⁴C-prov eller genom fynd. I ett försök att se om störhålen och rännorna kunde kopplas till några historiska gränser, exempelvis i form av hägnader mellan markslag, rektifierades dels kartan över den geometriska ägoavmätningen av Ryggsten nr 1 från 1733 (D140-50:1), dels den häradsekonomiska kartan från 1868-1877 (J112-54-20) mot dagens moderna fastighetskarta (figur 17-18). Systemen av störhål och rännor passade dock inte in på några strukturer på 1700- och 1800-talskartorna. Det senare talar för att störhålen och rännorna faktiskt är lämningar från en äldre fas, kanske hägnader som har samband med husen.

Däremot kunde ett dikessystem, som påträffades ytterligare söderut inom undersökningsytan, möjligen ha en passning med riksvägens gamla sträckning (se nedan, Övriga anläggningar). Dessutom syntes en markering av milstolpen (RAÄ 36) vid det aktuella undersökningsområdet. På häradskartan från 1800-talet syns också en möjlig markering av en liten byggnad omedelbart öster om vägen. Man kan självklart inte utesluta att vissa av de undersökta lämningarna kan vara spår av denna eventuella byggnad. Det är emellertid svårt att dels ge en säker tolkning av markeringen, dels säkert avgöra läget för markeringen.

Figur 11. Störhålsrad. Foto från N, Erika Räf, ÖLM.

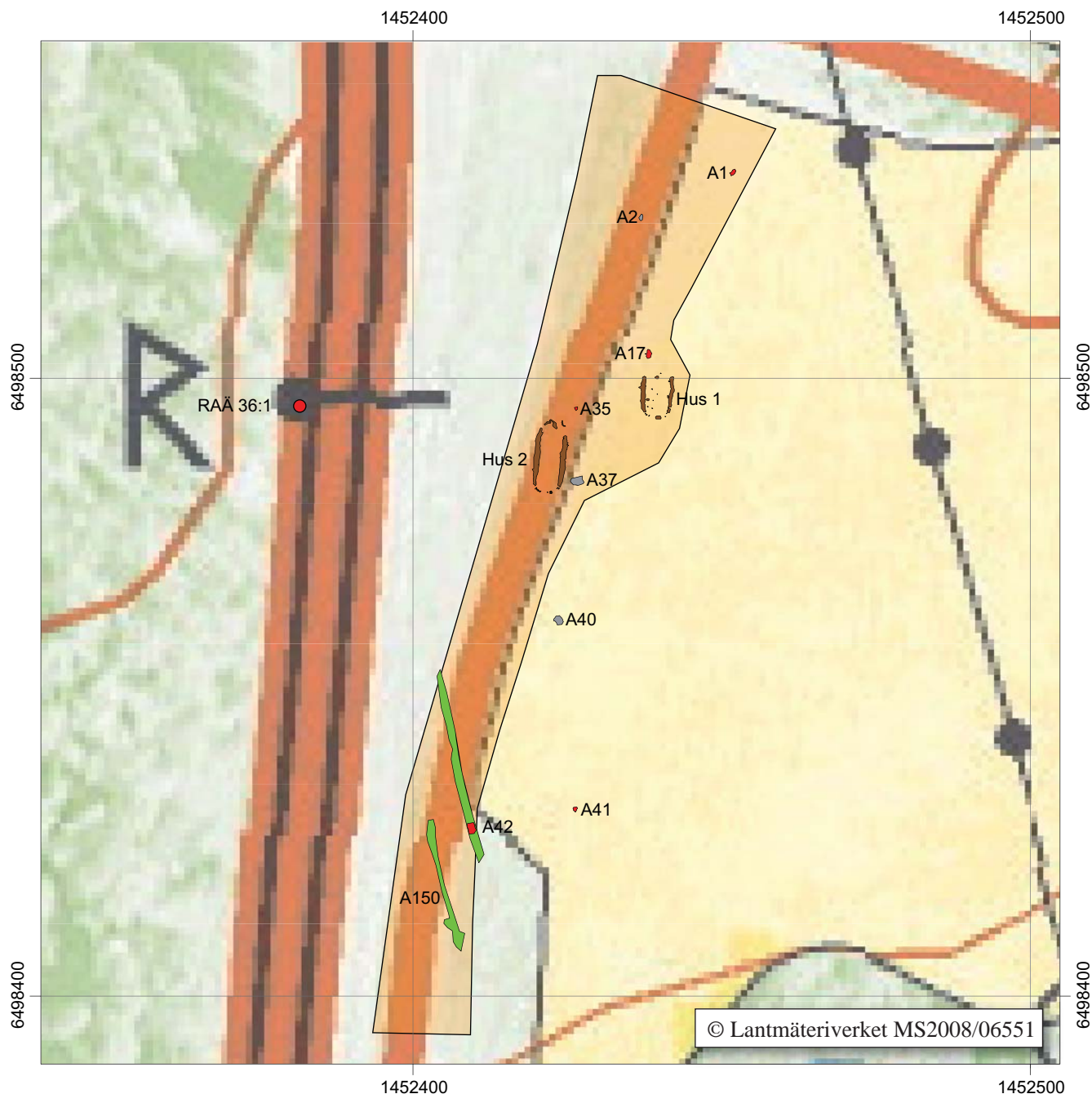
Figur 12. Störhål, rännor och hus. Skala 1:200.

Övriga anläggningar

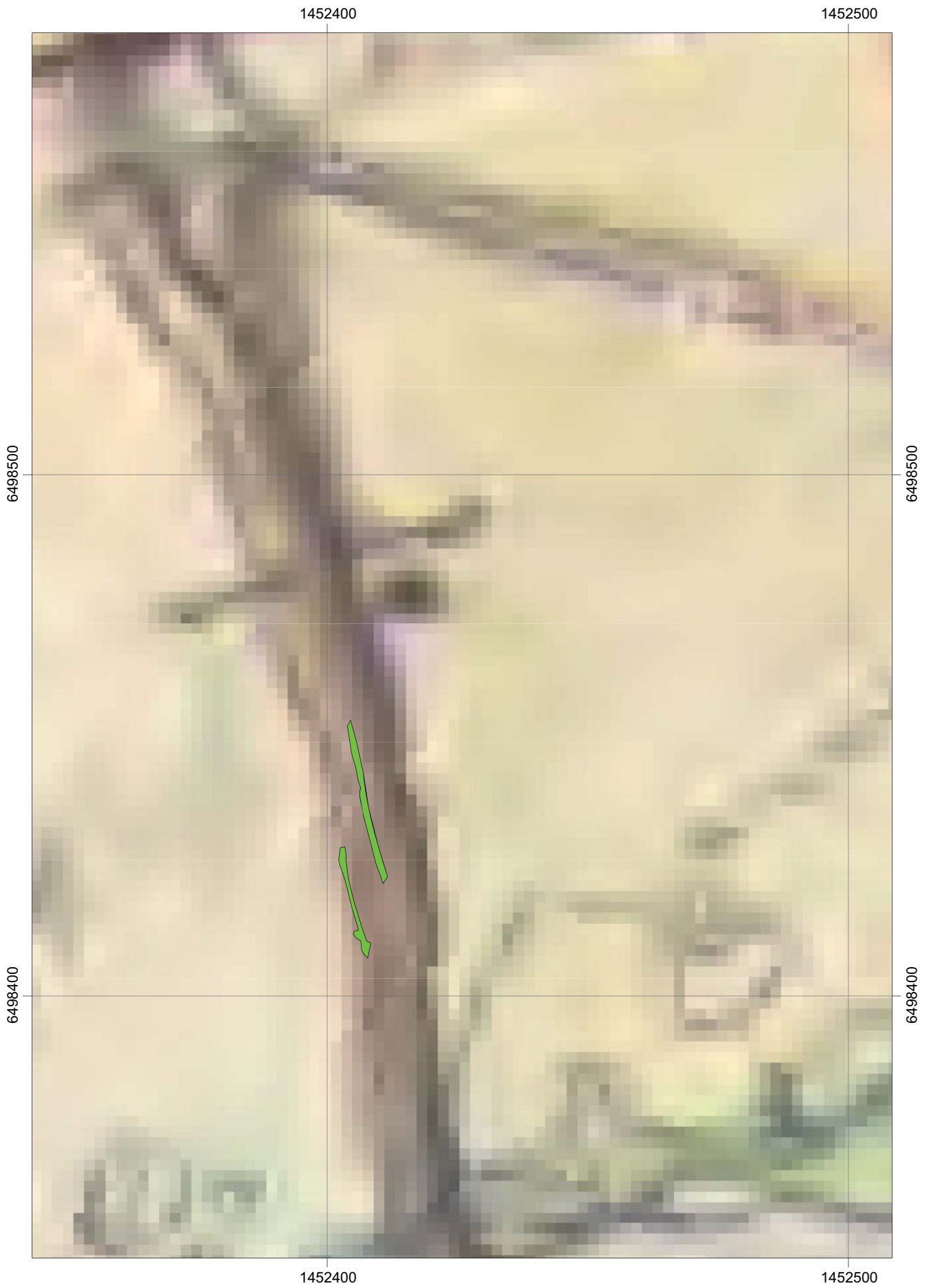
Inga härdar framkom vid slutundersökningen. Tidigare vid förundersökningen påträffades däremot fem härdar eller härdbottnar. En av dem (A1) var belägen i det nordöstra hörnet av undersökningsområdet; en (A35) fanns omedelbart norr om grupp 4 med störhål. Norr om Hus I låg ytterligare en härd (A17). Två härdar (A41, A42) framkom i södra delen av undersökningsområdet. På ytan av den senare påträffades rödgoods med vitdekor och en hästkosöm. Fynden indikerar att det är frågan om en anläggning från his-

torisk tid; rödgodset är av en typ som blir vanlig från 1500-talets mitt och framåt. Inga ^{14}C -analyser utfördes från material från härdarna.

Fyra större gropar framkom, varav tre (A2, A37, A40) påträffades redan vid förundersökningen. A37 var belägen öster om Hus II, A2 låg väster om grupperna med störhålen och A40 i den södra delen av undersökningsområdet. Den fjärde (A119) finns beskriven som anläggning från slutundersökningen, men kan inte återfinnas på den slutliga planen.

Figur 13. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F 9a, med husen, de torrlagda fårorna och övriga anläggningar markerade. Skala 1:1000.

Figur 14. Fårorna markerade på den häradseconomiska kartan från 1868-1877 (J112-54-20). Skala 1:1000.

Det senare gäller också ett antal stolphål (A110, A118, A123-127, A137-A142, A173 och A175-A177). Ingen av dessa anläggningar kunde återfinnas bland inmätningarna, och finns således inte heller på den slutliga planen.

I undersökningsområdets södra del påträffades torrlagda fåror eller rännor, mellan 20 och 30 m långa och 0,7 till 1,5 m breda. De var belägna i slutningen ner mot bäcken, som låg ca 40 m längre söderut. Fårorna var orienterade i nord-sydlig riktning med avrinning ner mot en svacka. Det var svårt att avgöra om fårorna var naturliga eller ej. Det kan röra sig om en naturlig avrinning som förbättrats genom grävning. De tvärsnitt som grävdes i en av fårorna (A150) visade i något fall en möjlig nedgrävning (figur 15).

Fårorna kan möjligen ha varit diken eller avrinningsfåror intill den gamla vägsträckningen. Det indikeras av anläggningarnas läge i omedelbar anslutning till den äldre landsvägen, vilket syns på den rektifierade häradsekonomen från 1868-1877 (figur 18).

Fynd

Keramiskt material

Tre keramikfragment av förhistorisk karaktär påträffades, samtliga i eller intill Hus I. Även tre fragment av sintrad lera, varav en bit lerfodring från en ässja (Ole Stilborg, muntligt), framkom i anslutning till Hus I.

Tolv fyndposter med fragment av bränd lera, två fynd av tegel samt ett fragment yngre rödgods påträffades också. Av den brända leran återfanns fyra fyndposter i anslutning till Hus II och en till Hus I. Inget av lerfynden är tydlig lerklining.

Figur 16. Flintavslaget C4205:29. Foto Lasse Norr, ÖLM.

Slagg

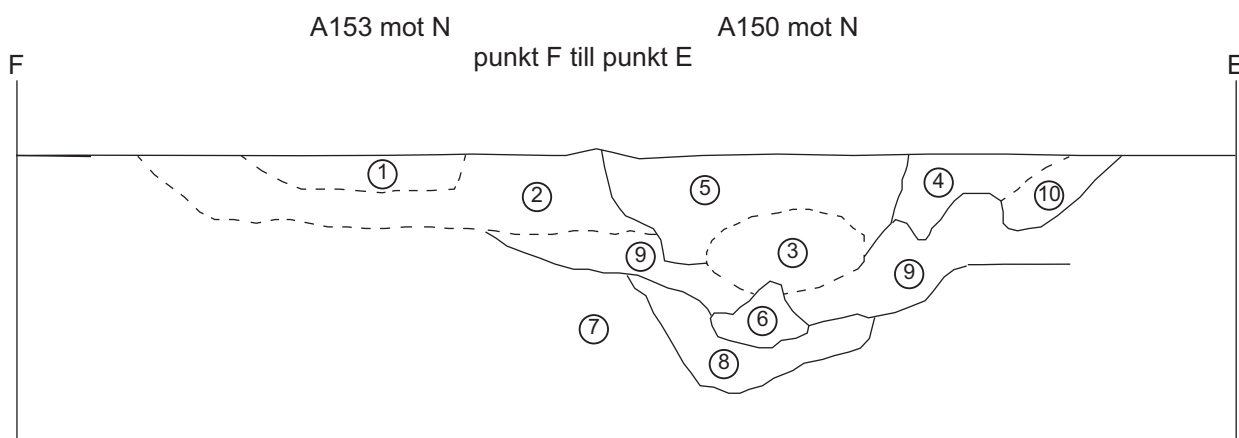
Fyra fyndposter innehåller mindre mängder med järnslag, varav två från Hus II och en från Hus I. Samtliga slaggar härrör sannolikt från smide.

Brända ben

En liten mängd brända ben, bestående av sex fyndposter, framkom vid undersökningen, varav ett kom från Hus I:s väggränna och ett rensfynd från Hus II. Även ett lösfynd av ett bränt ben påträffades i närheten av Hus I. Samtliga brända ben härstammar från djur. Någon närmare bestämning går dock inte att göra (Petter Nyberg, muntligt).

Övriga fynd

I anknytning till Hus II påträffades två hartsbitar, ett mindre flintavslag med gångjärnsfraktur och trolig bruksretusch (figur 16) samt fragment av kvarts. Flintan är av sydkandinavisk typ.

Figur 15. A150, profil mot N. Skala 1:20.

Som nämnts ovan framkom ett bränt, svart, sannolikt organiskt material i A29. Materialet kunde dock inte identifieras närmare.

Tolkning

Huvudsyftet med den arkeologiska slutundersökningen var att försöka utröna om det fanns ett kronologiskt samband mellan verksamhetsområdet (RAÄ 113) från bronsåldern, som undersöktes 1993, och de boplatsslämningar som påträffades under förundersökningen.

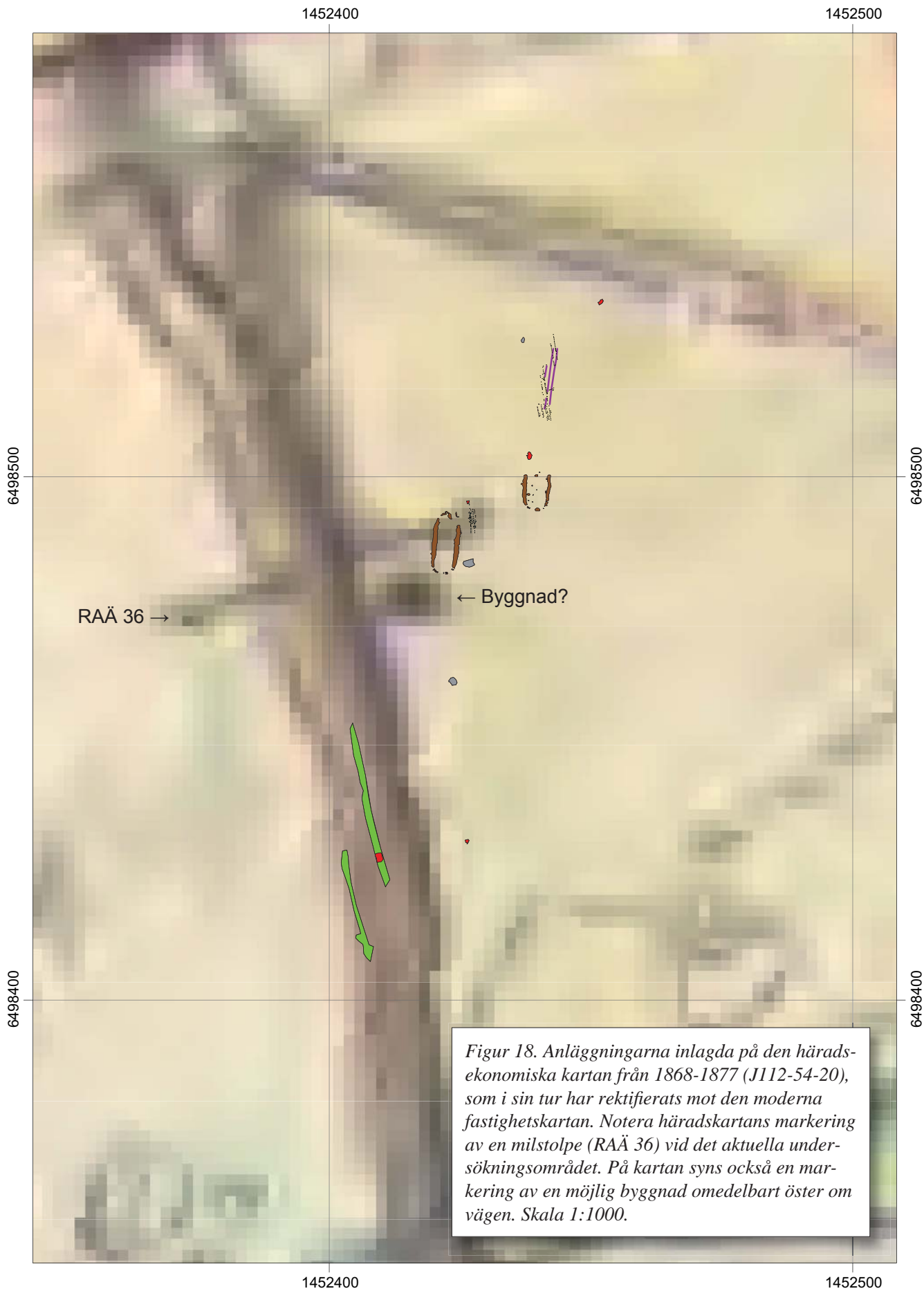
Undersökningen har inte funnit något säkert samband, varken genom daterade anläggningar eller fynd. De två byggnader som påträffades har inte heller säkert kunnat daterats; möjlig anläggningstid kan dock vara yngre järnålder eller medeltid. En datering till bronsålder kan emellertid inte uteslutas.

Ytterligare en fråga gällde funktionen hos huslämningarna. Inte heller den har säkerställts. De fåtaliga

fynden och jämförelser med liknande hus indikerar dock att det kan röra sig om smedjor eller verkstäder. Rektifiering av äldre kartor visar att dikessystem, som påträffades söderut inom undersökningsytan, möjligen kan ha haft en passning med riksvägens gamla sträckning. Dessutom syntes på den gamla häradskartan från 1860-talet en markering av milstolpen vid det aktuella undersökningsområdet samt en möjlig markering av en liten byggnad omedelbart öster om vägen. Markeringen är dock för svårtolkad för att man säkert kan koppla den till undersökningens resultat.

En tredje frågeställning gällde om huslämningarna och de intilliggande hägnaderna hörde samman i tid och rum. Inga dateringar finns av störraderna och rännorna. Eftersom de inte återfinns i det äldre kartmaterialet, kan de dock härstamma från en äldre fas. Man kan därmed inte utesluta att de är samtida med husen.

Figur 18. Anläggningarna inlagda på den härads-ekonomiska kartan från 1868-1877 (J112-54-20), som i sin tur har rektifierats mot den moderna fastighetskartan. Notera häradskartans markering av en milstolpe (RAÄ 36) vid det aktuella undersökningsområdet. På kartan syns också en markering av en möjlig byggnad omedelbart öster om vägen. Skala 1:1000.

Referenser

Litteratur

- Carlsson T, Lindeblad K & Nielsen A-L. 2001. *Boplats och by. Bebyggelseutveckling i Stora Ullevi 200-1600 e Kr.* Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Öst 2001:5.
- Cnattingius B. 1931. Rapport över undersökning av en hållkista vid Knösen, Västra Ny socken . ATA 3205/3.
- Damell D. 1973. Grav eller hydda? Rapport om stenåldersgrav i Västra Ny. Östergötland 1973.
- Damell D. 1978. Båtixegrav Bona, Västra Ny socken, Östergötland. RAÄ Rapport UV 1978:22.
- Göthberg H. 2000. *Bebyggelse i förändring. Uppland från slutet av yngre bronsålder till tidig medeltid.* OPIA 25. Uppsala.
- Helander A & Zetterlund P. 1998. *En mesolitisk boplats vid Nedre Lid.* Näs, Nedre Lid, UV 1, Västra Ny socken, Motala kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Linköping 1998:5.
- Hus & Gård.* Katalogdel. 1995. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter nr 13.
- Hörfors O. 2006. *Tåby skola.* Arkeologisk undersökning. Östergötlands länsmuseum, kulturmiljöavdelningen. Rapport 2006:70.
- Kaliff A, Carlsson T m fl. 1997. *Mörby, Östergötlands äldsta boplats.* Arkeologisk slutundersökning. RAÄ 168, Högstads socken , Mjölby kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Linköping 1997:38.
- Larsson M. 1993a. *Arkeologisk utredning. RV 50. Ängesby-Nykyrka.* Västra Ny socken, Motala kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Linköping 1993.
- Larsson M. 1993b. *Arkeologisk förundersökning. Bronsålder i Västra Ny.* RV 50, RAÄ 113, Ryggsten, Västra Ny socken, Motala kommun, Östergötland. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Linköping 1993.
- Lindeblad K & Nielsen A-L. 1997. *Kungens gods i Borg. Om utgrävningarna vid Borgs säteri i Östergötland.* Riksantikvarieämbetet. Rapport UV Linköping 1997:12.
- Nerman B. 1911. *Östergötlands Stenålder.* Meddelanden från Östergötlands Fornminnesförening.
- Nordén A. 1943. Bidrag till svensk runforskning. *Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar. Femtiofemte delen.* Stockholm.
- Petersson M. 2006. *Djurhållning och betesdrift. Djur, människor och landskap i västra Östergötland under yngre bronsålder och äldre järnålder.* Riksantikvarieämbetet. Uppsala universitet.
- Ramqvist P. 1983. *Gene. On the origin, function and development of sedentary Iron Age settlement in northern Sweden.* Arkeologiska institutionen. Umeå universitet.
- Ryberg E. 2004. Att identifiera det okända – rännor och hägnadsrader. I: Carlie L m fl (red). *Landskap i förändring. Hållplatser i det förgångna. Artiklar med avstamp i de arkeologiska undersökningarna för Västkustbanans dubbelspår förbi Falkenberg i Halland.* Riksantikvarieämbetet. Hallands Läns-museer. Landsantikvarien. Mölndal. Halmstad.
- Räf E (red). 2008. *Varifrån kom järnet? Förhistorisk järnframställning i Östergötland.* Östergötland Fakta 8. Östergötlands länsmuseum. Linköping.
- Streiffert J. 2001. *På gården. Rumslig organisation inom bosättningsytor och byggnader under bronsålder och äldre järnålder.* Riksantikvarieämbetet arkeologiska undersökningar, Skrifter 35. Gotarc. Serie C. Arkeologiska skrifter 37. Göteborg.

Övriga källor

Fornminnesregistret (FMR)

Geometriska ägoavmätningen av Ryggsten nr 1, 1733 (D140-50:1)

Häradseconomiska kartan, 1868-1877 (J112-54-20)

www.sofi.se/ortnamnsarkivet

Muntliga källor

Petter Nyberg, osteolog, Östergötlands länsmuseum, 2009-11-24

Ole Stilborg, docent, Stockholms universitet, 2009-11-25

Tekniska uppgifter

Lokal	Väg 50, Ryggsten
Socken	Västra Ny
Kommun	Motala
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	ÖLM 1, 200 m N om RAÄ 113
Ekonomiska kartans blad	8F 9a
Koordinater	X6498465, Y1452405
Koordinatsstem	RT 90, 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk för- och slutundersökning
Länsstyrelsens diarienummer	Förundersökning 431-15600-02 Slutundersökning 431-9868-03
Länsstyrelsens handläggare	Bror-Tommy Sturk
Länstyrelsens beslut	2003-03-16
ÖLM diarienummer	581/02 och 301/03
ÖLM projektnummer	Ä5947 och Ä6674
Uppdragsgivare	Vägverket Region Sydöst
Kostnadsansvarig	Vägverket Region Sydöst
Projektledare	Mattias Schönbeck
Rapportansvarig	Erika Räf
Fältarbetstid	Förundersökning maj 2003 Slutundersökning juni - juli 2003
Totalt undersöktes	Förundersökning 10 000 m ² Slutundersökning 3 000 m ²
Fynd	ÖLMC4205
Foto	Färgdia, svartvita foton
Analyser	¹⁴ C: Ua-21480, Ua-21481, Ua-39087, Ua-39088, Ua-39089
Grafik	Erika Räf, Lasse Norr
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:26 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar förundersökning

Schakt 1 Inga anläggningar.	<i>A11</i> Typ: Störhål, 0,08 m i diam
Schakt 2 <i>A1</i> Typ: Härdbotten Form i plan: Oval, 1,20 m x 0,65 m Beskrivning: Tegelfärgad oregelbunden oval med kolkoncentration i NV.	<i>A12</i> Typ: Störhål, 0,09 m i diam <i>A13</i> Typ: Störhål, 0,13 m i diam <i>A14</i> Typ: Störhål, 0,12 m i diam
<i>A2</i> Typ: Grop Form i plan: Oval, 1,10 x 0,70 m Djup: 0,06 m Fyllning: Mylla med inslag av kol Beskrivning: Tegelfärgad oregelbunden oval med kolkoncentration i NV.	<i>A15</i> Typ: Störhål, 0,15 m i diam <i>A16</i> Typ: Störhål, 0,10 m i diam, 0,12 m djup
Schakt 3 <i>A3</i> Typ: Stolphål Form i plan: Runt, 0,26 m i diam	<i>A17</i> Typ: Mörkfärgning Form i plan: Oval Längd: 1,30 m Bredd: 0,90 m Fyllning och beskrivning: Kol från rotbrand. Skadad av plogfåra.
<i>A4</i> Typ: Hägnad, bestående av 18 stolphål, 1 dike samt ytterligare 7 anläggningar, som kan knytas till hägnaden.	Schakt 5 <i>A18</i> Typ: Mörkfärgning/kol från rot? Form i plan: Oregelbunden, fortsätter in i schaktväggen. Längd: 0,57 m
<i>A5</i> Typ: Kolfläck, ca 0,30 x 0,26 m, möjligen förkolnad rot.	<i>A19</i> Typ: Kolkoncentration/mörkfärgning Form i plan: Oval Längd: 1,10 m Bredd: 0,43 m Beskrivning: Kol i ytan
<i>A6</i> Typ: Kolfläck, ca 1,50 m x 0,80 m, möjligen förkolnad rot.	<i>A20</i> Typ: Vägglinje i form av dike
Schakt 4 Tio störhål som ligger i en svagt S-formad N-S riktning, ca 0,5 m mellan hålen.	<i>A21</i> Typ: Störhål, 0,19 m i diam, kol i mitten
<i>A7</i> Typ: Störhål, 0,10 m i diam	<i>A22</i> Typ: Stolphål/nedgrävning, ligger centralt i öppningen mellan väggrännorna A20 och A34
<i>A8</i> Typ: Störhål, 0,08 m i diam, 0,09 m djup. Kol i fyllningen.	<i>A23</i> Typ: Mörkfärgning, 0,40 m i diam, intill N delen av A34 (Utgick i SU)
<i>A9</i> Typ: Störhål, 0,14 m i diam	
<i>A10</i> Typ: Störhål, 0,13 m i diam	

A24

Typ: Störhål/stolphål, 0,18 m i diam

A25

Typ: Störhål/stolphål, 0,10 m i diam

A26

Typ: Störhål/stolphål, 0,10 m i diam (Utgick i SU)

A27

Typ: Störhål/stolphål, 0,10 m i diam

A28

Typ: Störhål/stolphål, 0,10 m i diam (Utgick i SU)

A29

Typ: Grop, oval, 0,53 x 0,30 m. Kol i ytan

A30

Typ: Störhål, 0,12 m i diam (Utgick i SU)

A31

Typ: Störhål, 0,12 m i diam

A32

Typ: Störhål, 0,12 m i diam

A33

Typ: Stolphål, 0,20 m i diam.
Mörk, sotig fyllning

A34

Typ: Väggränna i form av dike

A35

Typ: Härdbotten? 0,40 x 0,47 m. Rödbränd sand, kol-
koncentration fläckvis i anl V del.

Schakt 6

A36

Typ: Stolphål/kolad rot, 0,32 m i diam. N delen fort-
sätter in i N schaktväggen.

A37

Typ: Grop med avsatta lager,
Form i plan: Oval, 1,70 x 1,20 m.
Djup: 0,40 m
Delvis okolat trä i ytan.
Kolprov taget i profilen.

Schakt 7

A38

Typ: Stolphål, 035 m i diam

Kol i ytan.

A39

Typ: Dike, 0,42 x 1,80 m, fortsätter in i S och N
schaktväggen. "Tigerkaka"

A40

Typ: Grop? 1,60 x 140 m, fortsätter in i S schaktväg-
gen. Brungrå sand vilket avviker mot omgivande
sand.

Schakt 8

Inga anläggningar.

Schakt 9

A41

Typ: Härdbotten, oregelbunden, 0,70 x 0,80 m, fort-
sätter in i N schaktväggen. Kol och sot i anläggning-
ens centrum. Rödbränt runtom kolkoncentrationen.

A42

Typ: Härdbotten? Recent?

1,2 m bred, fortsätter in i N och S schaktväggen.

Kraftigt rödbrända partier i ytan, rikligt med sotblan-
dad mo. I ytan framkom rödgods med vitleredekor
och en hästkosöm. Omedelbart Ö om A42 finns en
kolad rot. Möjligen är A42 påverkad av denna.

Schakt 10

Inga anläggningar.

Schaktet lades i en svacka, som hade en nordvästlig-
sydöstlig riktning. Eventuellt är svackan resultatet av
en avrinning. Den sterila sanden kom betydligt dju-
pare, på ca 0,80 m djup under gräsytan, än i de andra
schakten. I schaktet framkom bränd lera, tegel, glas
på ca 0,40 m djup. På ca 0,60 m djup påträffades kol
och bränd lera.

Schakt 11-19

Inga anläggningar.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar slutundersökning

A7, A9 - A15

Typ: Utgå

A17

Typ: Härdbotten

Form i plan: Oregelbunden

Längd: 1,40 m

Bredd: 0,90 m

Djup: 0,38 m

Form i profil: Oregelbunden

Fyllning: Sand med kollinser

Beskrivning: Skadad i ytan av plogspår. I profilen framträdde i anläggningens övre del en homogen lins med rikligt med kol, ca 0,02-0,04 m tjock. Under linsen framkom ett gråbrunt lager och under detta fanns ett rödbränt lager sand. Anl störd i S.

Prov: -

Ritn.nr: 8

Fynd: -

A20

Typ: Väggränna till hus (Hus I)

Form i plan: Konvex

Längd: 6,00 m

Bredd: 0,30-0,60 m

Djup: 0,03-0,32 m

Form i profil: Oregelbunden

Fyllning: -

Beskrivning: Väggränsan framkom i vid schaktning i samband med förundersökningen. Fyllningen bestod av flera olika sammanblandade sandlager ("tigerkaka"). Den V halvparten av rännan grävdes i plan. Tre, möjligen fyra, lämningar efter stolpar noterades. Stolparna har troligen ryckts upp ur rännan. I rännan framkom också ett humöst, mörkbrunt lager. Möjligen härrör det från något organiskt material.

Prov: -

Ritn.nr: 8

Fynd: -

A22

Typ: Sotgrop

Form i plan: Oval

Längd: 0,60 m

Bredd: 0,46 m

Djup: 0,32 m

Form i profil: Rundad

Fyllning: Sotblandad sand

Beskrivning: Anl var i plan sotig och flammig samt tydligt avgränsad. I profilen framträdde sotblandad sand utmed anl Ö kant och övre del. Centralt och i anl V del var fyllningen urlakad.

Prov: -

Ritn.nr: 9

Fynd: -

A25

Typ: Störhål

Form i plan: Rund

Längd: 0,10 m

Bredd: 0,10 m

Djup: 0,09 m

Form i profil: Rundad

Fyllning:

Beskrivning: Störhål med lutning åt N

Prov: -

Ritn.nr: 9

Fynd: -

A29

Typ: Kulturlagerrest?

Form i plan: Oval

Längd: 0,42 m

Bredd: 0,34 m

Djup: 0,26 m

Form i profil: Rundad

Fyllning: Sot- och kolblandad humös sand

Beskrivning: Inslag av harts i porös, sintrad form. Ingår i området mellan A34 och A20.

Prov: Kolprov

Ritn.nr: 9

Fynd: oid organiskt mtrl

A30

Typ: Nedgrävning

Form i plan: Rund

Längd: 0,12 m

Bredd: 0,12 m

Djup: 0,06 m

Form i profil: Rund

Fyllning: Flammig, humös sand

Beskrivning: Ingår i området mellan A34 och A20.

Prov: -

Ritn.nr: 9

Fynd: -

A31

Typ: Stolphål	Form i plan: Rund	
Längd: 0,14 m	Bredd: 0,13 m	Djup: 0,16 m
Form i profil: Spetsig	Fyllning: Humös, mörk sand	
Beskrivning: Anl utgjordes av ett stolphål med lutning åt N. Ingår i området mellan A34 och A20.		
Prov: -	Ritn.nr: 9	Fynd: -

A32

Typ: Störhål	Form i plan: Rund	
Längd: 0,14 m	Bredd: 0,08 m	Djup: 0,28 m
Form i profil: Spetsig	Fyllning: Mörk humös sand, med inslag av kol.	
Beskrivning: Ingår i området mellan A34 och A20.		
Prov: -	Ritn.nr: 9	Fynd: -

A33

Typ: Stolphål	Form i plan: Rund	
Längd: 0,14 m	Bredd: 0,12 m	Djup: 0,13 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Sotblandad humös sand respektive urlakad sand	
Beskrivning: Stolphål med tydligt spår efter nedgrävning och stolpe.		
Prov: -	Ritn.nr: 9	Fynd: -

A34

Typ: Väggränna till Hus I	Form i plan: Konvex	
Längd: 5,80 m	Bredd: 0,30-0,70 m	Djup: 0,05-0,32 m
Form i profil: Oregelbunden	Fyllning: -	
Beskrivning: Väggränsan framkom vid schaktning i samband med förundersökningen. Fyllningen bestod av flera sammansatta sandlager ("tigerkaka"). Vid undersökningen, vilken utfördes genom att anl grävdes såväl i plan som i profil, framkom att stolphål har funnits i rännan. Minst tre stolphål gick att identifiera. Stolparna har dock ej avsatt några tydliga spår i fyllningen. Dock visade grävningen i plan av husets andra ränna, A20, att spår efter stolpar gick att identifiera. I A20 hade stolparna troligen ryckts upp. I anl nedre del löper ett humöst, mörk sandlager. Möjligen härrör detta från något organiskt material; kanske bark/näver, som fungerat som fuktspärr.		
Prov: -	Ritn.nr: 9	Fynd: -

A34:2

Typ: Trol stolphål	Form i plan: Oval	
Längd: 0,30 m	Bredd: 0,20 m	Djup: 0,12 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Flammig humös sand.	
Beskrivning: Ingår i Hus I:s ena gavel. Anl utgörs troligen av ett mindre stolphål, där stolpen har lutat/rasat in mot centrum		
Prov:-	Ritn.nr: 9	Fynd:-

A34:4

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Oregelbunden	
Längd: 0,22 m	Bredd: 0,20 m	Djup: 0,06 m
Form i profil: Spetsig	Fyllning: Sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka")	
Beskrivning: Tolkat som återfyllt spadtag.		
Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -
Foto:-		

A34:4a

Typ: Nedgrävning	Form i plan: -	
Längd:	Bredd:	Djup:
Form i profil: Rundad	Fyllning:	

Beskrivning: 34:4A framkom strax V om A34:4, och bestod av en rund nedgrävning mellan A34:2 och A34:4. Dess botten utgjordes av en lins med mörk humös sand.

Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -

A34:6

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Avlång	
Längd: 0,22 m	Bredd: 0,12 m	Djup: 0,06 m
Form i profil: Spetsig	Fyllning: Sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka")	

Beskrivning: Tolkat som återfyllt spadtag.

Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -

A34:7

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Oregelbundet oval	
Längd: 0,22 m	Bredd: 0,20 m	Djup: 0,06 m
Form i profil: Spetsig	Fyllning: Sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka")	

Beskrivning: Tolkat som återfyllt spadtag.

Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -

A34:8

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Rund	
Längd: 0,14 m	Bredd: 0,12 m	Djup: 0,04 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka")	

Beskrivning: -

Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -

A34:9

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Rund	
Längd: 0,12 m	Bredd: 0,10 m	Djup: 0,04 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka")	

Beskrivning: -

Prov: -	Ritn.nr: 8	Fynd: -

A100 - A109

Typ: Utgå

A110, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål	Form i plan: Rund	
Längd: 0,15 m	Bredd: 0,14 m	Djup: 0,12 m
Form i profil: Svagt spetsig	Fyllning: Humös sand	

Beskrivning: Svag lutning Ö-V

Prov: -	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A111 - A117

Typ: Utgå

A118, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål	Form i plan: Rund	
Längd: 0,25 m	Bredd: 0,22 m	Djup: 0,08
Form i profil: Rundad	Fyllning: Humös sand	

Beskrivning: -

Prov: -	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A119, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Grop
Längd: 1,50 m
Form i profil: Rundad
Beskrivning: -
Prov: -

Form i plan: Oregelbundet rundad
Bredd: 1,60 m
Fyllning: Humös sand
Ritn.nr: 1

Djup: 0,28 m
Fynd: -

A120 - A121

Typ: Utgå

A122, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål (osäkert)
Längd: 0,12 m
Form i profil: Spetsigt
Beskrivning: Större delen svart av kol, mot botten mer brun. Rotutskott åt V. Ingår i stolphålsrad (A126, A125, A122, ev A121, A123).
Prov: -

Form i plan: Rektangulärt
Bredd: 0,16 m
Fyllning: Svartbrun humös sand, stora mängder kol
Ritn.nr: 1

Djup: 0,35 m
Fynd: -

A123, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål
Längd: 0,18 m
Form i profil: Spetsigt
Beskrivning: Ingår i stolphålsrad (A126, A125, A122, ev A121, A123).
Prov: Kolprov

Form i plan: Rektangulär
Bredd: 0,13 m
Fyllning: Humös sand med inslag av ljusare sand
Ritn.nr: 1

Djup: 0,23 m
Fynd: -

A124

Typ: Utgå

A125, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål
Längd: 0,23 m
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Ingår i stolphålsrad (A126, A125, A122, ev A121, A123).
Prov: -

Form i plan: Rektangulär
Bredd: 0,16 m
Fyllning: Flammig; dels humös sand, dels ljusare sand ("tigerkaka")
Ritn.nr: 1

Djup: 0,17 m
Fynd: -

A126, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål
Längd: 0,21 m
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Ingår i stolphålsrad (A126, A125, A122, ev A121, A123).
Prov: Kolprov

Form i plan: Rundad
Bredd: 0,21 m
Fyllning: Flammig, humös sand, med inslag av enstaka kolbitar
Ritn.nr: 1

Djup: 0,20 m
Fynd: -

A127, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål
Längd: 0,15 m
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Diffus avgränsning neråt, troligen p g a rottrådar.
Prov: Kolprov

Form i plan: Oval
Bredd: 0,14 m
Fyllning: Humös sand
Ritn.nr: 1

Djup: 0,13 m
Fynd: -

A128, A130 - A131

Typ: Utgå

A137, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål	Form i plan: Rundad	
Längd: 0,15 m	Bredd: 0,14 m	Djup: 0,18 m
Form i profil: Avlång med rundad avslutning		Fyllning: Flammig sand
Beskrivning:		
Prov: Kolprov	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A140, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Störhål	Form i plan: Rundad	
Längd: 0,10 m	Bredd: 0,10 m	Djup: 0,12 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Humös sand	
Beskrivning: Lutar i Ö-V riktning		
Prov: -	Ritn.nr: -	Fynd: -

A142, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål	Form i plan: Oval	
Längd: 0,19 m	Bredd: 0,13 m	Djup: 0,08 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Omrörd; humös och steril sand	
Beskrivning:		
Prov: -	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A150

Typ: Dike	Form i plan: Avlångt	
Längd: 20-25 m	Bredd: ca 1,0 m	Djup: 0,45-0,60 m
Form i profil: Rundad	Fyllning: Sand	
Beskrivning: Anl avtecknar sig tydligt mot den gulvita sanden som en brunfärgad sträng. Den sträcker sig i NNV-SSV riktning i en sluttning ner mot svacka i UO:s södra del. I centrum av anl finns rikliga inslag av kolbitar och kolfragment. Två tvärprofiler samt en längsgående profil lades i anl. De påvisade en heterogen lagerföljd av mer eller mindre humös sand, i vissa fall med rika kolinslag.		
Prov: Kolprov	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A151 - A152

Typ: Utgå

A153

Typ: Utgå
Beskrivning: Anl ligger i omedelbar närhet av diket, A150. A153 har ingen tydlig nedgrävningskant och är sannolikt en ojämnhet i marken som fyllts med humös jord.
Ritn.nr: 1

A173, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Stolphål (?)	Form i plan: Oregelbundet rundad	
Längd: 0,20 m	Bredd: 0,12 m	Djup: 0,12 m
Form i profil: Oregelbundet rundad	Fyllning: Flammig humös sand med sot/kolinslag	
Beskrivning: Diffus avgränsning på djupet. Kan vara rest av trädrot. För tolkningen som stolphål talar närheten till A137 och A140.		
Prov: Kolprov	Ritn.nr: 1	Fynd: -

A175, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Nedgrävning	Form i plan: Rund	
Längd: 1,20 m	Bredd: 0,90 m	Djup: 0,18 m
Form i profil: -	Fyllning: Humös sand	
Beskrivning: Den övre delen består av humös sand. De djupaste delarna består av flammig ljusare sand, med inslag av partier med humös sand, I den N delens botten är grå sand avsatt.		
Prov: -	Ritn.nr: 6	Fynd: -

A176, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Störhål Form i plan: Rund
Längd: 0,10 m Bredd: 0,10 m Djup: 0,33 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Humös sand
Beskrivning: Anl består av humös sand som är urlakad mot botten. Profilen visar att stören har varit lutad åt Ö.
Prov: - Ritn.nr: 6 Fynd: -

A177, kan ej återfinnas bland inmätningarna

Typ: Störhål Form i plan: Oval
Längd: 0,16 m Bredd: 0,10 m Djup: 0,26 m
Form i profil: Spetsig Fyllning: Humös sand
Beskrivning: -
Prov: - Ritn.nr: 6 Fynd: -

A1019 - A1044

Typ: Störhål Form i plan: Runda
Längd: ca 0,07 m i diam Bredd: - Djup: 0,03-0,10 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Mörk humös sand
Beskrivning: Minst två parallella rader med stөрhål i NNV - SSÖ riktning. Tio av anl grävdes till hälften.
Prov: - Ritn.nr: 5 Fynd: -
Foto: Sv/v: film 2, bild 19-21. Färgdia: film 3, bild 1-10

A1045 - A1134

Typ: Störhål Form i plan: Runda
Längd: ca 0,08 m i diam Bredd: - Djup: 0,03-0,10 m
Form i profil: Rundade Fyllning: Mörk humös sand
Beskrivning: Minst två parallella stөрhålsrader (ca 0,5 m bredd) i NNV - SSÖ riktning. Vissa av stөрhålen kan vara dubbla (A1115/1114, A1113/1112, A1109/1110, A1093/1092, A1090/1091, A1085/1086). A1094-A1100 avviker och har en V-Ö riktning. 14 av anl grävdes till hälften.
Prov: - Ritn.nr: 5 Fynd: -
Foto: Sv/v: film 2, bild 19-21. Färgdia: film 3, bild 1-10

A1135 - A1169

Typ: Störhål Form i plan: Runda
Längd: Ca 0,08 m i diam Bredd: - Djup: 0,03-0,10 m
Form i profil: Runda Fyllning: Mörk humös sand
Beskrivning: Två parallella stөрhålsrader (ca 0,5 m bredd) i NNV - SSÖ riktning. Den östra raden (A1169 - A1164, A1162, A1159, A1157, A1155, A1153 - A1151, A1149 - A1148, A1146, A1144, A1142, A1140) var förskjutet åt N. 15 av anl grävdes till hälften.
Prov: - Ritn.nr: 5 Fynd: -
Foto:Sv/v: film 2, bild 19-21. Färgdia: film 3, bild 1-10

A1170 - A1173

Typ: Rännor Form i plan: Långa mörkfärgningar
Längd: 2,0 - 10,5 m Bredd: - Djup: -
Form i profil: - Fyllning: -
Beskrivning: De smala rännorna som möjligen var spår efter diken påträffades i samma område som stөрhålen A1019 - A1169. Rännorna var orienterade i N-S riktning. Rännorna grävdes ej.
Prov: - Ritn.nr: - Fynd: -

A1174 - A1244

Typ: Störhål Form i plan: Mestadels rektangulära eller triangulära.
Längd: Rektangulära var ca 0,05 x 0,10 m. Triangulära var ca 0,06 x 0,06 x 0,06 m
Bredd: - Djup: 0,01-0,06 m
Form i profil: Mestadels rundade; rak botten förekom Fyllning: Mörk humös sand
Beskrivning: Störhålen bildade minst fyra parallella rader (ca 0,5 m bredd), i NNV - SSÖ riktning. Gruppen med störhål ligger ca 1,5-2,0 m Ö om den N halvan av Hus II.
Prov: - Ritn.nr: 5 Fynd: -

A1245

Typ: Väggränna Form i plan: Avlång med avsmalnande ändrar.
Riktning: N-S
Längd: 8,2 m Bredd: 0,25-1,00 m Djup: -
Form i profil: -
Fyllning: Humös sand i olika färgschatteringar, samt ett homogent mörkare sandlager.
Beskrivning: Ö rännan i Hus II. Anl grävdes ej.
Prov: - Ritn.nr: 4 Fynd: -

A1246

Typ: Väggränna Form i plan: Avlång med avsmalnande ändrar, de senare svagt böjda åt Ö.
Riktning: N-S
Längd: 9,3 m Bredd: 0,25-1,00 m Djup: 0,10-0,50 m
Form i profil: Oregelbunden, se detaljbeskrivningar
Fyllning: Humös sand i olika färgschatteringar ("tigerkaka"), samt ett homogent mörkare sandlager.
Beskrivning: V rännan i Hus II. Den N halvdelen av rännan grävdes i långprofil från V. Profilen visade ett antal nedgrävningar, antingen efter stolphål eller spadtag. Den S halvan grävdes i tvärprofiler från N till S. Det senare gjordes för att om möjligt urskilja enskilda stolphål. Totalt sex stolphål kunde dokumenteras; ingen lutning noterades. Två av stolphålen, som framkom i rännans djupare del, var placerade centralt i rännan. Tre av de övriga påträffades i rännans Ö kant; ett stolphål i dess V del. I hela rännan kunde det mörkare sandlagret följas. Möjligen härrör det senare från något organiskt material; kanske näver/bark som fungerat som fuktspärr.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 3: bild 24-35, film 4: 4, 8-27

A1246:1

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Ej synligt i plan
Längd: ca 0,15 m i diam Bredd: - Djup: ca 0,20 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Humös sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Stolphålet noterades i en tvärgående profilvägg (profil 3) som grävdes ca 4,15 m S om väggrännans N ände. Stolphålet var ej synligt i plan; syntes enbart som en nedgrävning med omrörd fyllning i den nedre halvan av väggrännan. Stolphålet var centralt placerad i rännan.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 3: bild 35, film 4: bild 4

A1246:2

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Ej synlig i plan
Längd: 0,20 m i diam Bredd: - Djup: 0,22 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Sand, till stor del svart med kolinslag
Beskrivning: Stolphålet noterades i en tvärgående profilvägg (profil 4) ca 3,0 m från väggrännans N ände. Stolphålet var ej synligt i plan; syntes enbart som en nedgrävning med omrörd fyllning. På en brunnen rot som växt genom hålet, var större delen av fyllningen svart till färgen. Stolphålet var placerat i rännans Ö del.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 4: bild 8

A1246:3

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Ej synlig i plan
Längd: 0,15 m i diam Bredd: - Djup: 0,20 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Stolphålet noterades i en tvärgående profilvägg (profil 5) ca 1,8 m från väggrännans N ände.
Stolphålet var ej synligt i plan; syntes enbart som en nedgrävning med omrörd fyllning. Stolphålet var placerat i rännans Ö del.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 4: bild 9

A1246:4

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Rundad
Längd: 0,20 m i diam Bredd: - Djup: 0,25 m
Form i profil: Rak med spetsig botten Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Stolphålet var synligt i plan och i en tvärgående profilvägg (profil 8) ca 5,6 m från väggrännans N ände. Stolphålet var placerat i rännans centrala del.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 4: bild 12

A1246:5

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Ej synlig i plan
Längd: 0,12 m i diam Bredd: - Djup: 0,16 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Stolphålet var ej synligt i plan; syntes enbart som en nedgrävning med omrörd fyllning (profil 9) ca 6 m från väggrännans N ände. Stolphålet var placerat i rännans Ö del.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 4: bild 13

A1246:6

Typ: Stolphål i väggränna Form i plan: Ej synligt i plan
Längd: 0,10 m i diam Bredd: - Djup: 0,12 m
Form i profil: Rundad Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Stolphålet var ej synligt i plan; syntes enbart som en nedgrävning med omrörd fyllning (profil 13) ca 6,4 m från väggrännans N ände. Stolphålet var placerat i rännans Ö del.
Prov: - Ritn.nr: 2, 4 Fynd: Slagg
Foto: Färgdia, film 4: bild 17

A1247

Typ: Utgå

A1248

Typ: Nedgrävningar: trol. ett spadtag och ett störhål Form i plan: Oregelbunden
Längd: 0,40 m Bredd: 0,15 m Djup: 0,04 m
Form i profil: Rundade Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: I den S framkom ett litet störhål, ca 0,01 m djup. Del i N gaveln i Hus II
Prov: - Ritn.nr: 3, 4 Fynd: -

A1249

Typ: Nedgrävning, trol. spadtag Form i plan: Triangulärt
Längd: 0,50 m Bredd: 0,20 m Djup: 0,04 m
Form i profil: Rundade Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Syntes i ytan som en oregelbunden mörk humös färgning. I profil visade det sig att det rörde sig om flera nedgrävningar, troligen minst tre spadtag. Del av N gaveln i Hus II.
Prov: - Ritn.nr: 3, 4 Fynd: -

A1250a

Typ: Störhål
Längd: 0,10 m i diam
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Del i N gaveln i Hus II.
Prov: -

Form i plan: Rundad
Bredd: -
Fyllning: Mörk humös sand
Ritn.nr: 3, 4

Djup: 0,06 m
Fynd: -

A1250b

Typ: Nedgrävning
Längd: 0,20 m i diam
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Kan möjligen vara spår efter en uppryckt stolpe. Del i N gaveln i Hus II.
Prov: -

Form i plan: Oregelbundet triangulär
Bredd: -
Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Ritn.nr: 3, 4

Djup: 0,02 m
Fynd: -

A1252 - A1253

Typ: Ingår i A1245, möjliga anläggningar som ej undersöktes.

A1254 - A1259

Typ: Utgår

A1260, A1261, A1263, A1264, A1267 - A1270, A1272

Typ: Nedgrävningar
Längd: A1268 ca 0,18 m, de övriga 0,15 m
Bredd: A1268 ca 0,18 m, de övriga 0,10 m
Djup: 0,02-0,10 m
Form i profil: Rundade
Beskrivning: Kan möjligen vara spår efter uppryckta stolpar. A1272, A1270 och A1269 ligger omedelbart N om A1268 och A1267 och bildar en enhet av spadtag i Hus II:s S gavel. A1260 och A1261 ligger omedelbart väster om A1263 och A1264 och bildar en enhet av spadtag i husets SÖ del och ansluter till Ö rännan.
Prov: -

Form i plan: Triangulära
Fyllning: Sand i olika schatteringar
Ritn.nr: 3, 4

Fynd: -

A1266

Typ: Utgår

A1273

Typ: Nedgrävning, möjligt stolphål
Längd: 0,30 m
Form i profil: Rundad nedgrävning med lutning åt Ö.
Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Del i S gaveln i Hus II
Prov: -

Form i plan: Oregelbunden
Bredd: 0,20 m
Ritn.nr: -

Djup: 0,10 m
Fynd: -

A1274

Typ: Nedgrävning
Längd: 0,20 m
Form i profil: Rundad
Beskrivning: Del i S gaveln i Hus II.
Prov: -

Form i plan: Rektangulär
Bredd: 0,10 m
Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Ritn.nr: -

Djup: 0,05 m
Fynd: -

A1275

Typ: Nedgrävningar Form i plan: Avlång, med "taggig" nordlig kant.
Längd: 0,70 m Bredd: 0,10-0,30 m Djup: 0,06-0,10 m
Form i profil: Oregelbunden Fyllning: Sand i olika färgschatteringar.
Beskrivning: Syntes i ytan som en oregelbunden mörk humös färgning. I profil visade det sig att det rörde sig om flera nedgrävningar, troligen minst tre spadtag och två stolphål. Del av S gaveln i Hus II.
Prov: - Ritn.nr: 3, 4 Fynd: -

A1276, A1279, A1280 - A1283, A1285 - A1290

Typ: Utgå

A1291

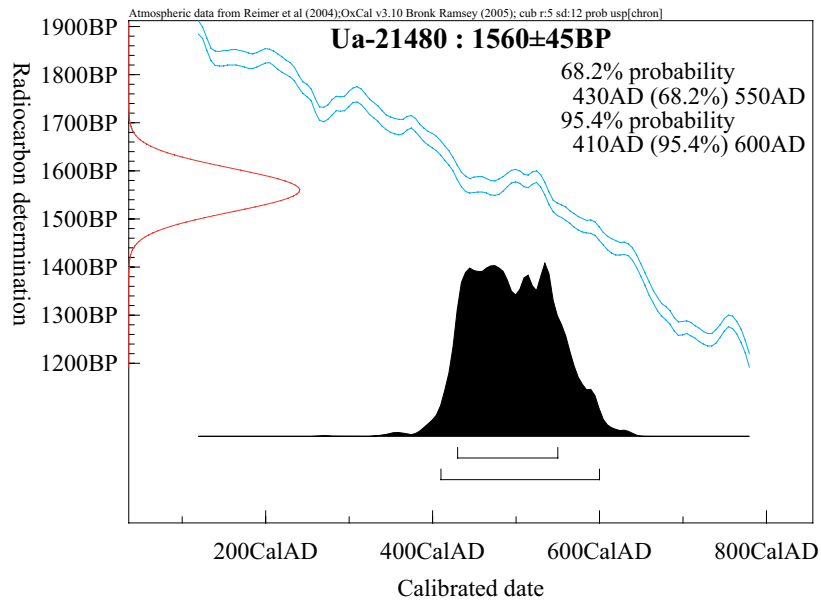
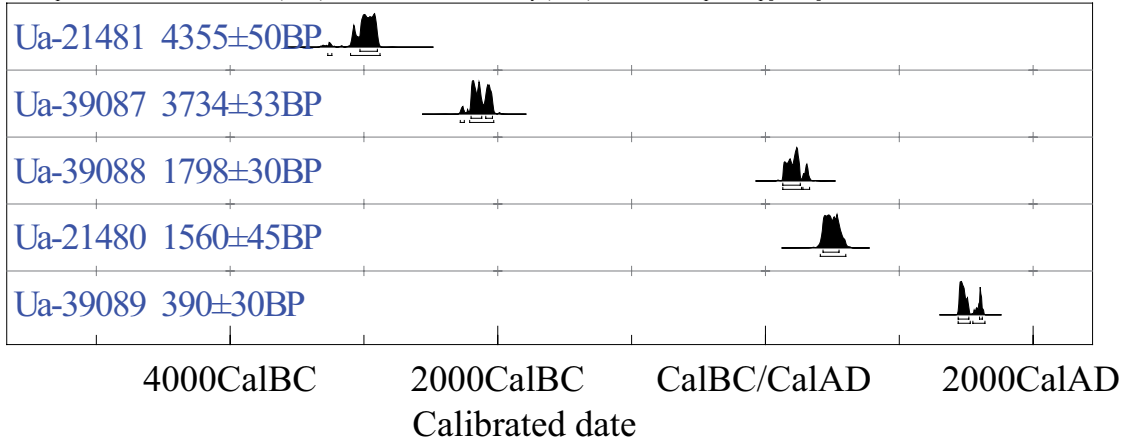
Typ: Nedgrävningar Form i plan: Oregelbundna
Längd: 1,10 m Bredd: 0,40 m Djup: 0,06-0,12 m
Form i profil: Rundade Fyllning: Sand i olika färgschatteringar
Beskrivning: Flera nedgrävningar, varav troligen minst tre stolphål. Del i N gaveln till Hus II
Prov: - Ritn.nr: 3, 4 Fynd: -

A1292

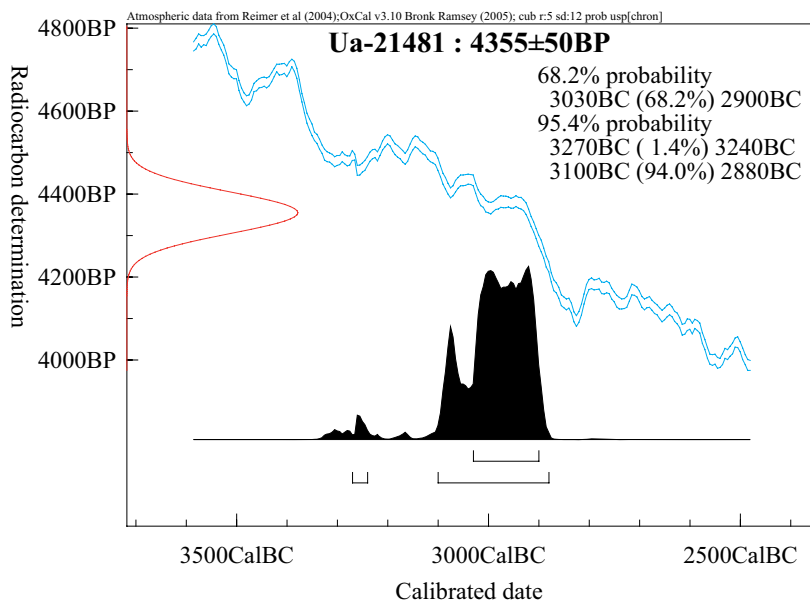
Typ: Stenskott stolphål Form i plan: Oregelbunden form
Längd: 0,28 m i diam Bredd: - Djup: 0,56 m
Form i profil: Rundad med raka nedgrävningsskanter
Fyllning: Homogent mörk humös sand. Ett femtontal stenar, ca 0,20 0,40 m i diam.
Beskrivning: I plan syntes stolphålet som en oregelbunden mörkfärgning, med 3-4 stenar på ytan. Den mörka humösa sanden var utdragen i NV- SÖ riktning. I profil avtecknade sig stolphålet tydligt mot den omgivande sanden.
Prov: - Ritn.nr: 3, 4 Fynd: -
Foto: Färgdia, film 4: bild 25-27

Bilaga 3. ¹⁴C-dateringar

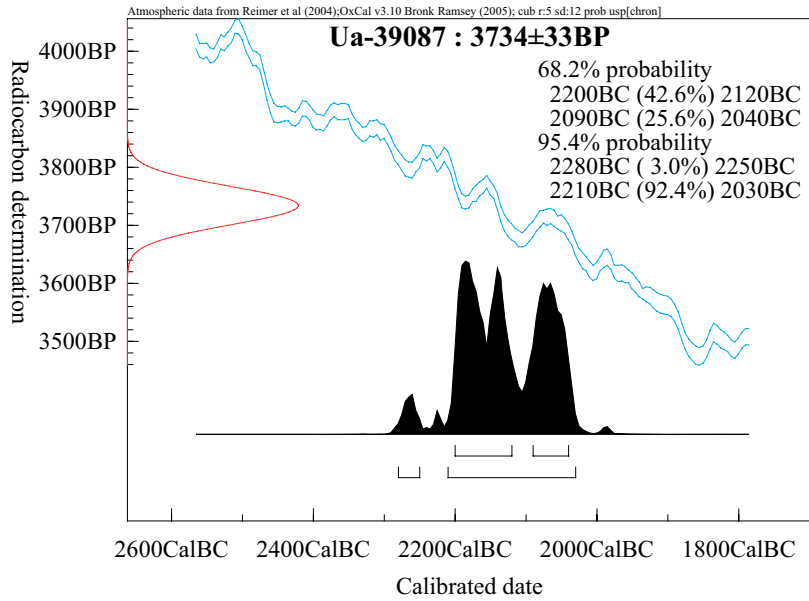
Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

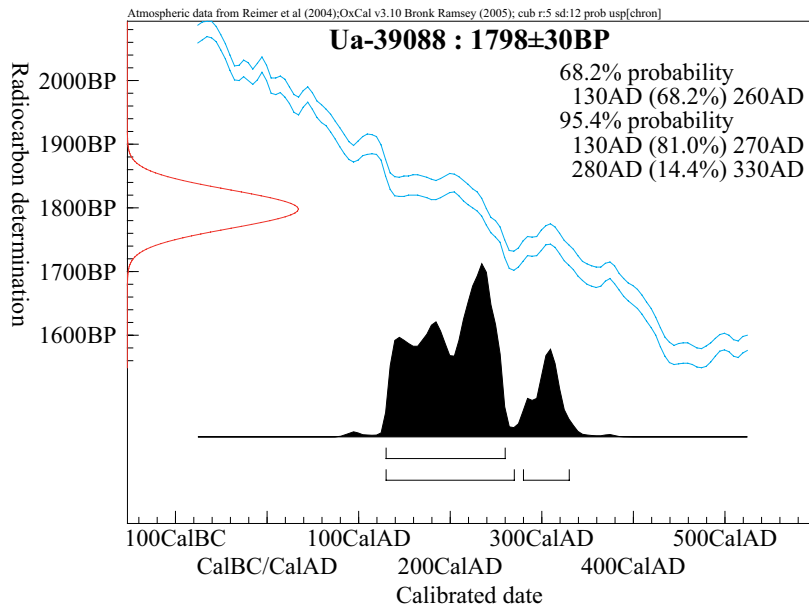
A20

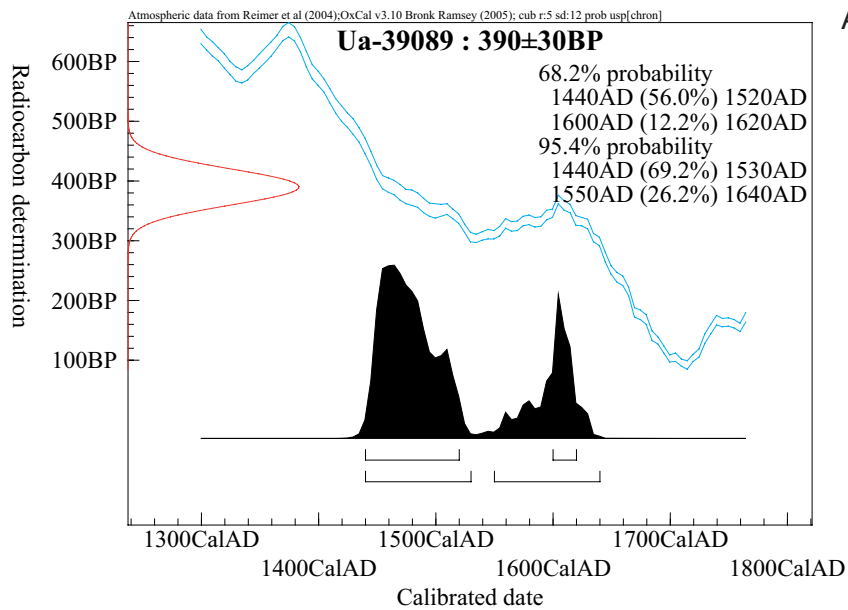
A22

A33

A1246

A1246

Bilaga 4. Fyndlista

Fynd	Antal	Föremål	Typ	Material	Material	Teknik	Längd	Bredd	Höjd	Vikt
C4205:01	1	Bränd lera		Lera		Bränt				0,3
C4205:02	3	Bränd lera		Lera		Bränt				0,1
C4205:03	1	Bränd lera		Lera		Bränt				2,4
C4205:04	3	Bränd lera		Lera		Bränt				5,6
C4205:05	4	Bränd lera		Lera		Bränt				2,3
C4205:06	2	Bränd lera		Lera		Bränt				0,4
C4205:07	1	Bränd lera		Lera		Bränt				0,5
C4205:08	4	Bränd lera		Lera		Bränt				3,5
C4205:09	1	Tegel		Lera		Slaget				0,7
C4205:10	1	Tegel		Lera		Slaget				2,4
C4205:11	1	Tegel	Takpanna	Lera		Slaget				21
C4205:12	1	Bränt ben		Ben		Bränt				0,5
C4205:13	1	Bränt ben		Ben		Bränt				0,2
C4205:14	1	Bränt ben		Ben		Bränt				0,2
C4205:15	1	Bränt ben		Ben		Bränt				0,8
C4205:16	6	Bränt ben		Ben		Bränt				1,3
C4205:18	1	Slagg		Slagg						0,8
C4205:20	1	Slagg		Slagg						1,1
C4205:21	1	Slagg		Slagg						35
C4205:22	1	Slagg		Slagg						1,9
C4205:23	1	Slagg		Slagg						93
C4205:24	1	Slagg		Slagg						100
C4205:25	2	Kärl		Keramik						1,8
C4205:26	1	Oidentifierat		Keramik						6,2
C4205:27	1	Oidentifierat		Keramik						0,3
C4205:28	3	Oidentifierat		Kvarts						5
C4205:29	1	Avslag		Flinta		Slaget	28	18	4	1,9
C4205:30	1	Oidentifierat		Harts			27	22	11	3,3
C4205:33	1	Kolprov		Kol						2,2
C4205:34	1	Kolprov		Kol						15,6
C4205:35	1	Kolprov		Kol						1,8
C4205:36	1	Kolprov		Kol						0,8
C4205:37	1	Kolprov		Kol						0,3
C4205:38	1	Kolprov		Kol						21,6
C4205:39	1	Kolprov		Kol						18,2
C4205:40	1	Kolprov		Kol						10,3
C4205:41	1	Kolprov		Kol						2,5
C4205:42	1	Kolprov		Kol						15,6
C4205:43	1	Kolprov		Kol						5,5
C4205:44	1	Kolprov		Kol						2,7
C4205:45	1	Kolprov		Kol						4,3
C4205:46	1	Kolprov		Kol						2
C4205:47	1	Kolprov		Kol						8,7
C4205:48	1	Kolprov		Kol						3,6

	Fragm	Anlnr	Ruta	Lager	Anmärkning
	F	034	V rännan, profil 1		Rensfynd.
	F	Hus II	Profil 1		-
	F	004, invid	Profil 1		Lösfynd vid schaktning.
	F	2 m N om 119			I matjord.
	F	Hus II			Rensfynd.
	F	Hus II	Profil 1		R-
	F	119			-
	F				Lösfynd SV delen, vid åfåran.
	F	Hus II, V rännan	Profil 14	1	-
	F	Invid 004			Schaktfynd.
	F				Lösfynd i matjorden.
	F				V delen av näst sista schaktet.
	F	Hus II			Rensfynd.
	F	034	Profil i NV diket.		1,80. 0,16 m djupt.
	F	120			-
	F	N om 020			Lösfynd. 0,4 m.
	F	034, N delen	Ö om profil 1		0,1 m djupt.
	F	034, V rännan	Profil 1		Rensfynd.
	F	Hus II, V rännan			Topp i plogfåra. 2,45 m S om N änden. Rensfynd.
	F	Hus II, V rännan		2	Ö kanten, se ritning. 0,05 m djupt.
	F	Hus II, V rännan	Profil 13	1	-
	F				Lösfynd vid schaktning.
	F	Hus I			0,35 m Ö om anl 30. Ornerat.
	F	Invid 034			0,15 m Ö om anl 34. 8 & 9.
	F	034, NV delen			Vid profilgrävning. 0,10 m djupt.
	F	Hus II			Rensfynd.
	F	Hus II			3,30 m S om stolphål. Retuscher?
	F	Hus II			-
	F	017			-
	F	029, kant			-
	F	033			-
	F	Hus II	Profil 1	Stick 1	Sållfynd.
	F	Hus II, V rännan		1	Sållfynd.
	F	111, S delen			Kolad rot.
	F	122			(Stolphål).
	F	123			-
	F	125			-
	F	126			(Stolphål).
	F	127			-
	F	137			-
	F	150	Profil B-D	2	-
	F	150	Profil F-E	3	-
	F	150	Profil F-E	5	-
	F	150	Profil F-E	6	-

Fynd	Antal	Föremål	Typ	Material	Material	Teknik	Längd	Bredd	Höjd	Vikt
C4205:49	1	Kolprov		Kol						1,3
C4205:50	1	Kolprov		Kol						1,2
C4205:51	1	Kolprov		Kol						9,1
C4205:101	1	Bränt ben	Animalie	Ben		Bränt				1,1
C4205:102	3	Bränd lera		Lera		Bränt				8,3
C4205:103	1	Kärl		BII:4	Vitlera	Drejat	22	17	5,5	2,4
C4205:104	1	Hästkosöm		Järn		Smitt	33			8,3
C4205:105	9	Oidentifierat								3
C4205:107	7	Tegel		Tegel		Slaget				45
C4205:108	1	Glas	Hushållsglas	Glas		Blåst				12
C4205:109	7	Bränd lera		Lera		Bränd				22

	Fragm	Anlnr	Ruta	Lager	Anmärkning
	F	153			("Utväxt" på anl 150).
	F	173			-
	F	1290			Från rot.
	F		Sch 9 ö delen		F5 lösfynd från dumphög.
	F		Sch 9		F6 lösfynd från dumphög.
	F	A42	Sch 9		Lösfynd.
	D	A42	Sch 9		Lösfynd.
	F	A42 topp	Sch 9		Har avtryck av fibrer, bubbligt som slagg, väger väldigt lite, skört.
	F		Sch 10 v delen		Lösfynd i äldre åbädd.
	F		Sch 10 v delen		Lösfynd i äldre åbädd. Grönt modernt buteljglas.
	F		Sch 10 ö delen		-0,80 m under torv

Bilaga 5. Ritningar, urval

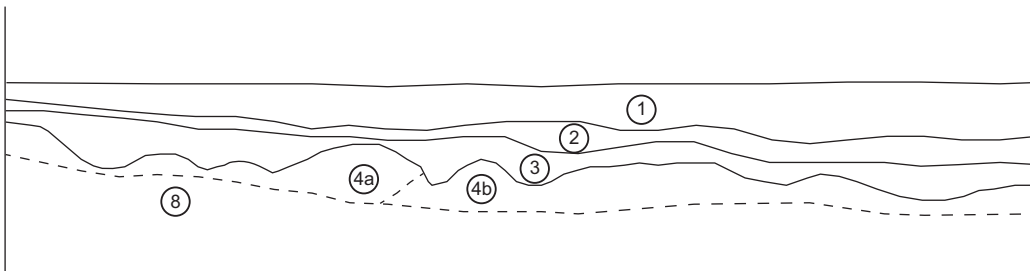

A1246

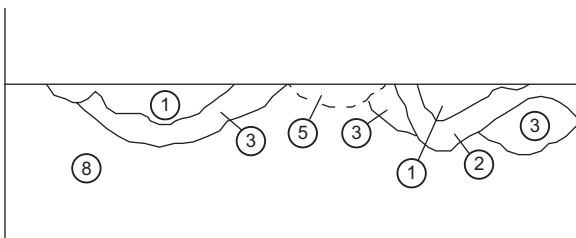
- 1 "Tigerkaka" bestående av gula, brungula och bruna sandlinser
- 1a Ljusbrun sand
- 1b Gul och gulvit sand
- 1c Brungul sand
- 2 Brun sand
- 3 Brun till gulbrun sand, heterogen, spadtag?
- 4a Gul humös sand
- 4b Gulvit sand
- 5 Heterogent färgad sand - brun, brungul, gulbrun
- 6 Som L2, men ljusare
- 7 Gulbrun sand
- 8 Undergrund, vit sand

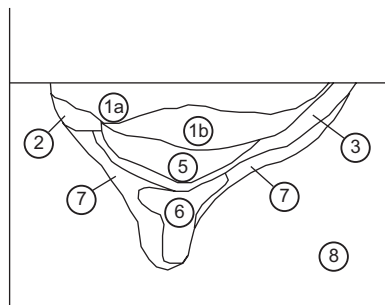
Profil 1 mot Ö

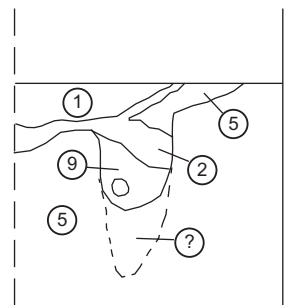
Profil 2 mot S

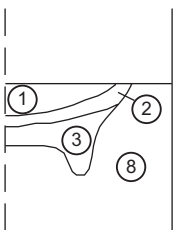
Profil 3 mot S

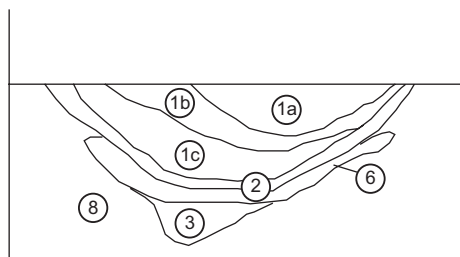
Profil 4 mot N

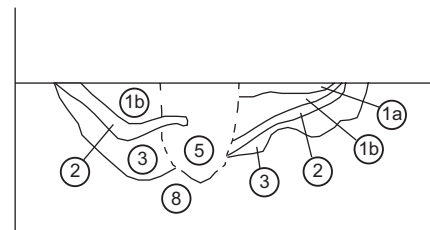
Profil 5 mot S

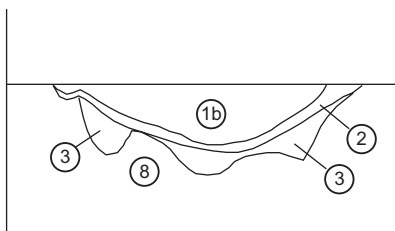
Profil 7 mot S

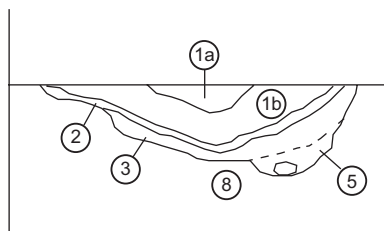
Profil 8 mot S

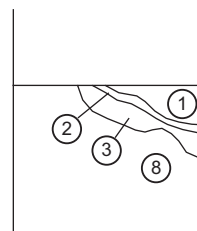
Profil 9 mot S

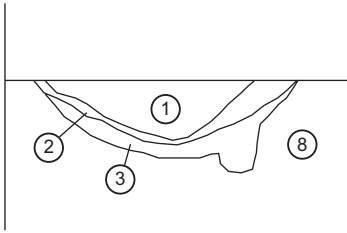
Profil 10 mot S

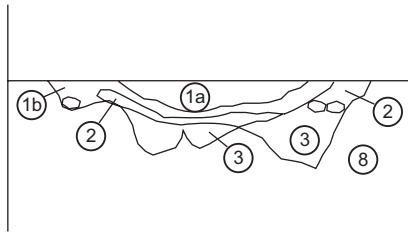
Profil 11 mot S

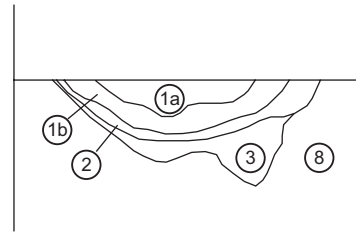
Profil 12 mot S

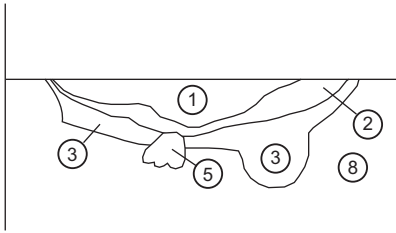
Profil 13 mot S

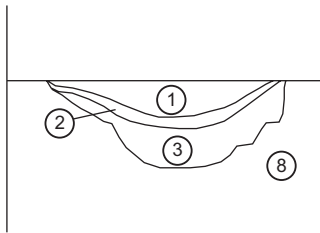
Profil 14 mot S

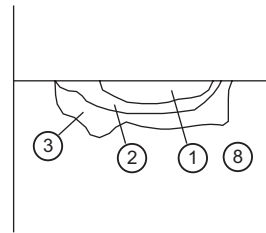
Profil 15 mot S

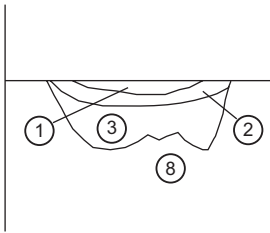
Profil 16 mot S

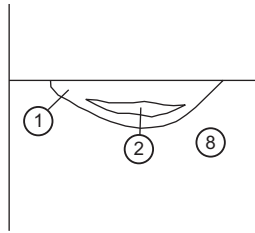
Profil 17 mot S

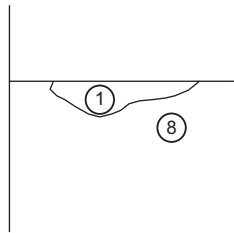
Profil 18 mot S

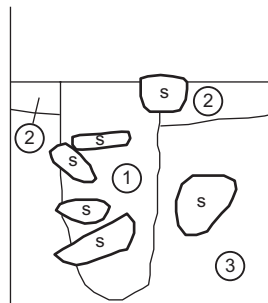
Profil 19 mot S

Profil 20 mot S

A1292 mot NÖ

- 1 Brun humös sand
- 2 Gul humös sand
- 3 Undergrund, vit sand

Östergötlands länsmuseum utförde 2003 en arkeologisk för- och slutundersökning med anledning av en planerad parallellväg till Riksväg 50 vid Ryggsten, Västra Ny socken, Motala kommun.

Vid förundersökningen påträffades bl a väggrännor och stolphål till ett enskeppigt hus samt käpphål i rader. Vid slutundersökningen påträffades ytterligare ett hus med väggrännor samt hägnadssystem i form av käpphål. Ingen säker datering av husen eller hägnadssystemen har kunnat göras. Jämförelser med andra liknande lämningar samt kartstudier talar dock för att de kan härstamma från yngre järnålder/medeltid. Möjligen kan husen ha varit smedjor eller verkstäder, som legat strategiskt intill landsvägen upp mot Bergslagen. Det kan dock inte uteslutas att husen istället ska dateras till bronsålder.